

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΜΕΡΙΜΝΗ,
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛ. ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
(ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»)

ΕΤΟΣ Ε' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

28 ΜΑΡΤΙΟΥ 1956

| ΑΡΙΘ. 7

ΣΠΥΡΙΔΩΝ, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος, ὁ ἀπὸ Ἰωαννίνων.
(† 21 Μαρτίου 1956)

ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ ΤΟΥ ΙΕΡΑΤΕΙΟΥ

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πρωθιεράρχου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κυροῦ Σπυριδῶνος, τὸ Ἱερατεῖον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἐκπροσωπούμενον ὑπὸ τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου», ἔσπευσεν ἐκ τῶν πρώτων νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν βαθεῖαν θλίψιν του καὶ διὰ τοῦ ἐπομένου ψηφίσματος.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου τῶν Κληρικῶν» τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, συνελθὼν ἐκτάκτως σήμερον τῇ 21ῃ Μαρτίου 1956 ἡμέρα Τετάρτη καὶ ὥρα 11.30' π.μ. ἐπὶ τῷ ἀγγέλματι τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

ΚΥΡΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ

καὶ ἀκοῦσαν τοῦ Ἀντιπροέδρου αὐτοῦ διερμηνεύσαντος τὴν θλίψιν σύμπαντος τοῦ Ἱερατείου ἐπὶ τῷ ἀπορραρισμῷ ἀπὸ τοιοῦτου Πνευματικοῦ Πατρός, ὅστις ἐπὶ πεντηκονταετίαν ὄλην ἠγάλωσεν ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους

Ψηφίζει

1) Νὰ παρακολουθήσῃ τὴν κηδεῖαν τοῦ μεταστάντος Πρωθιεράρχου τό τε Διοικητικὸν Συμβούλιον ἐν σώματι καὶ ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου.

2) Νὰ ἐκφρασθῶσι τὰ συλλυπητήρια τοῦ Συνδέσμου πρὸς τὴν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ μεταστάντος Πρωθιεράρχου καὶ τοὺς λοιποὺς οἰκείους αὐτοῦ.

3) Νὰ ἀναρτηθῇ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συνδέσμου.

4) Νὰ διατεθῇ εἰς μνήμην αὐτοῦ τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν διὰ τὰ τροφεῖα ἐνὸς ἔτους δι' ἓνα ἄπορον φοιτητὴν ἐν τῷ Θεολογικῷ Οἰκοτροφείῳ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

5) Νὰ ὑποβληθῇ τὸ παρὸν τῷ Σεβ. Τοποτηρητῇ, νὰ ἐπιδιοθῇ πρὸς τοὺς οἰκείους τοῦ μεταστάντος καὶ νὰ δημοσιευθῇ διὰ τοῦ Τύπου.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΘΙΕΡΑΡΧΟΥ

Μετά μεγάλου κόπου πεισθείς νὰ δεχθῆ, ὅπως εἰσέλθῃ εἰς Νοσοκομεῖον, πρὸς συστηματικωτέραν θεραπείαν φλεγμονῆς τινος, ἀναφανείσης εἰς τὸν πόδα, καὶ ἐπὶ τριήμερον μόλις νοσηλευθείς ἐν τῷ «*Εὐαγγελισμῶ*», ὑπέκνυεν εἰς ἀνεπάρκειαν τῆς καρδίας, περὶ τὸ λυκανγὲς τῆς παρελθούσης Τετάρτης, 21ης τοῦ φθίνοντος μηνὸς Μαρτίου, καί, καταλιπὼν τὰ παρόντα, μετέστη πρὸς Κύριον ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Σπυρίδων.

Ὁ θάνατος τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου ἐβύθισεν, ὡς εἰκός, εἰς πένθος βαρύτερον τὸ πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἣν κατὰ τὴν τελευταίαν ἑπταετίαν τῆς ζωῆς του ἐποίμανεν, καὶ συμπάσης τῆς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἣς κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα ἐχρημάτισεν ὁ πρωτόθρονος Ἱεράρχης.

Ἀλλὰ καὶ τὸ Ἔθνος ὀλόκληρον, τό τε ἐλεύθερον, τὸ ὑπόδουλον ἔτι καὶ τὸ ἐν τῇ διασπορᾷ, βαθύτατα συνησθάνθη τὸ πλήγμα τῆς ἀπὸ τοῦ προσκηνίου τῆς ἱστορίας του ἀποχωρήσεως τοῦ μακαριστοῦ Πρωθιεράρχου, ὅστις ἐπὶ ἡμῖσιν καὶ πλέον αἰῶνος ἀπετέλεσεν, ὄντως, δι' αὐτὸ ἡγετικὴν καὶ ἀγωνιστικὴν μορφήν σπανίας δυναμικότητος, ἐμπνεομένην ὑπὸ ἀπεριορίστου εἰς τὰς ἐθνικὰς ἐπιδιώξεις ἀφοσιώσεως καὶ δι' ἀξιοθανμάστου συνέσεως καὶ ἡρωϊσμοῦ πεπροικισμένην.

Τὴν ὁδὴν ἄρα, καὶ πρᾶγματι, ἀπήχησιν τοῦ θλιβεροῦ ἀγγέλματος τοῦ θανάτου του μαρτυροῦσιν αἱ ἀπανταχόθεν πολλαπλαῖ ἐκδηλώσεις καὶ αἱ πρὸς τὴν ἱεράν μνήμην του ἀποδοθεῖσαι τιμαί, ὧν εἰκόνα τινὰ παρέχει ἡ σημερινὴ «*Ἐκκλησία*».

Ὁ χαράσσων τὰς γραμμὰς ταύτας συμμετέχει τοῦ γενικοῦ πένθους τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους, ὄχι ἀπλῶς καὶ μόνον κατὰ χρέος, ὡς τε Κληρικὸς καὶ Ἕλλην, ἀλλὰ καὶ καλῶς γνωρίζων ὁ ἴδιος, ἐκ τῆς προσωπικῆς του πείρας, πόσον τὸ πένθος τοῦτο εἶναι δεδικαιολογημένον. Συναισθάνεται δὲ βαθύτατα, καὶ ὡς ἐλάχιστος συνεργάτης τοῦ κοιμηθέντος Πρωθιεράρχου, τὴν ὁδὴν τοῦ ἀπορφανισμοῦ ἀπὸ τοιούτου καὶ τηλικούτου πνευματικοῦ Ἠγέτου, τοῦ ὁποίου τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἀγωνίας ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσῃ πως ἐκ τοῦ πλησίον, καθ' ὅλον τὸ τελευταῖον τοῦτο διάστημα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῆς Πρωθιεραρχίας του.

Ἀλλὰ καὶ εἰδικώτερον, ὡς ὑπεύθυνος διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Περιδικοῦ τούτου, ἀδυνατεῖ ὁ γράφων νὰ λησμονήσῃ, ὅτι ὁ ἀεί-

μνηστος Πρωθιεράρχης υπήρξεν ὁ Ἰδρυτὴς τούτου, ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἐφημεριακὸν μας Κλήρον στοργῇ καὶ τῇ ὑπὲρ αὐτοῦ πατρικῇ μερίμνῃ του, τῇ καὶ ἄλλως, ὡς γνωστόν, ζωηρῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς ἐκδηλωθείση. Μὲ ἰδιαίτεραν δὲ πάντοτε συγκίνησιν θὰ ἐνθυμεῖται, ὅτι καὶ μέχρι τέλους ὁ αἰμύνηστος διετέλεσεν ἐνθουσιώδης πάντοτε καὶ ἀφειδῆς ὑποστηρικτικῆς τῆς προσπαθείας τοῦ «Ἐφημερίου», καὶ δὴ καὶ ἀπροκάλυπτος τούτου εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν ἐγκωμιαστής.

Δι' ὄλους τούτους τοὺς λόγους κλαίομεν τὸν αἰφνίδιον, δυνάμεθα εἰπεῖν, καὶ ἀπροσδόκητον ἀποφάνισμόν. Δὲν ἀντίκειται δὲ τὸ δάκρυ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης εἰς τὴν περὶ τῆς μελλούσης ζωῆς καὶ ἀναστάσεως προσδοκίαν—ὡς καὶ αὐτὸς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ διδάσκει—, ὅταν εὐρισκόμεθα ἐνώπιον τῶν προσφιλῶν μας νεκρῶν ἢ ὅταν ἀναπολωμέν τὴν ἱερὰν αὐτῶν μνήμην.

Εἴμεθα ὅμως βέβαιοι, ὅτι καὶ ἐκ τῆς χώρας τῶν μακαρίων πνευμάτων, ἐνθα ἀναπαύεται ἤδη ἀπὸ τῶν πολλῶν αὐτοῦ μόχθων, δὲν θὰ παύσῃ ὁ μακαριστὸς Πρωθιεράρχης, νὰ εὐχεται ὑπὲρ τοῦ ἔργου τούτου, τοῦ ὁποίου υπήρξεν Ἰδρυτὴς καὶ Προστάτης καὶ νὰ εὐλογῇ τὸν «Ἐφημερίον», τὸν ὁποῖον τόσον ἠγάπησε ζῶν καὶ τόσον «ἐκαμάρωνεν» εὐρισκόμενος μεθ' ἡμῶν.

Τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Σπυριδῶνος αἰωνία ἡ μνήμη.

ΕΜΜ. Γ. ΜΥΤΙΑΗΝΑΙΟΣ
Πρωτοπρεσβύτερος - Καθηγητής.

«Τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμφαντός με, ἵνα πᾶς ὁ θεορῶν τὸν Υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχη ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.»
(Ὁ Κύριος: Ἰωάν. 6,39)

«Ἐγὼ εἶμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. Οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἀπέθανον· οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ... Ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.»
(Ὁ Κύριος: Ἰωάν. 6,48-51)

«Ἰδοὺ ἡ σικνή τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σικνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαὸς αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται. Καὶ ἐξαλείρει ἀπ' αὐτῶν ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, οὔτε πένθος οὔτε κραυγὴ οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι· ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθον.»
(Ἀποκάλ. 21,3-4)

ΤΟ ΕΒΔΟΜΟΝ ΕΩΘΙΝΟΝ

(Βλέπε : 'Ιωάν. Κ', 1—10)

Ποία ἦτο ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ πῶς ἐξηγεῖται ἡ διαφορὰ ἡ παρατηρουμένη μεταξὺ τῆς ἀφηγήσεως τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου καὶ τῆς τῶν Μάρκου καὶ Λουκᾶ, ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς ἐλεύσεως αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν μυροφόρων γυναικῶν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἡδὴ ἐλέχθησαν τὰ δέοντα ἐν τῷ ὑπομνηματισμῷ ἄλλων ἐωθινῶν. Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ταῦτα ἱστορῶν ἐνταῦθα, ἀναφέρων δηλαδὴ ὀνομαστὶ μόνον τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν, ἐλθοῦσαν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ὑπονοεῖ παρούσας παρ' αὐτῇ καὶ τὰς λοιπὰς μυροφόρους, ἐν τῷ μεταξὺ καταφθασάσας τὴν προτρέξασαν Μαγδαληνὴν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν λόγων ταύτης πρὸς τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐδήλωσε: «...Καὶ οὐκ οἶδα μὲν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν», ὑπονοοῦσα, ὅτι ἦσαν καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐτῇ. Ἡ Μαγδαληνὴ προσπεύσασα τῶν συντρόφων τῆς ἐπὶ τὸ μνημεῖον, βλέπει ἀπροσδοκῆτως «τὸν λίθον ἡρμένον οὐκ» ἐξ αὐτοῦ. Δὲν πρέπει νὰ μᾶς ξενίσῃ, τὸ πῶς εἶδεν αὐτὸν «σκοτίας ἔτι οὐσης», διότι εἰς τὸν τάφον κατέφθασε κατὰ τὴν μόλις ὑποφασκούσαν αὐγὴν, ὅποτε ἡδύναντο νὰ εἶναι τὰ ἀντικείμενα ὀρατά. Ἄλλ' οὐδ' ἀπησχόλησε τὸν νοῦν τῆς ἡ ἀπορία, πῶς ἦρθη ὁ καλύπτων τὴν εἴσοδον τοῦ μνημείου σφόδρα μέγας λίθος, περὶ τῆς ἀποκυλίσεως τοῦ ὁποίου, ἐν τούτοις, ἔκαμνε λόγον μετὰ τῶν λοιπῶν μυροφόρων κατὰ τὴν πρὸς τὸ μνημεῖον πορείαν. Περισσότερον τῶν συνοδῶν τῆς ἀνυπόμονος καὶ κατεχομένη ὄλη ὑπὸ τῆς περὶ τοῦ τόσον ἡγαπημένου Κυρίου ιδέας, ἐδίψα, ὡς τάχιστα νὰ ἴδῃ τὸ μνημεῖον, ἐν ᾧ ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἡ δ' ἐκπληξίς περὶ τοῦ τίνι τρόπῳ ἡδύνατο νὰ εὑρεθῇ ὁ τάφος κενός, ἄνευ τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ, παρηγκώνισε τὴν ἀπορίαν τῆς ἀποκυλίσεως τοῦ λίθου. Εἰσῆλθεν ἡ Μαγδαληνὴ εἰς τὸ μνημεῖον; Πάντως ὄχι, ἀφοῦ ὁ εὐαγγελιστὴς οὐδὲν ἀναφέρει, ἀλλὰ καὶ δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ εἰσέλθῃ, διότι ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ ἀντιληφθεῖσα αὐτὸ κενόν, ἡσθάνθη ἀμέσως ἀπογοῆτευσιν, οὐδεμίαν δ' ιδέαν ἔχουσα περὶ ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἐσκέφθη ἀμέσως ὅτι «ἦραν» αὐτὸν «ἐκ τοῦ μνημείου οὐκ». Τοῦτο καὶ αὐθρῶει τρέχει ν' ἀναγγεῖλαι εἰς τοὺς δύο μαθητάς, βεβαία οὔσα, ὅτι οὐχὶ οὗτοι ἦσαν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ἡ ὅτι ἐν γνώσει αὐτῶν ἀπήχθη, ἀλλ' ὅτι οἱ ἐχθροὶ τοῦ ταφέντος τὸ ὑπεξήρυσαν, διὰ νὰ κρύψωσιν αὐτὸ βεβήλως, τίς οἶδε ποῦ.

Οἱ δύο μαθηταί, πρὸς τοὺς ὁποίους ἔσπευσε νὰ καταστήσῃ ἡ Μαγδαληνὴ γνωστὴν τὴν ἐκ τοῦ μνημείου ἀπουσίαν τοῦ σώματος

τοῦ Ἰησοῦ, ἦσαν ὁ Σίμων Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητής, ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς. Διὰ τὴν ἀγάπην, πρὸς τούτους κατὰ προτίμησιν ἔτρεξεν ἡ Μαγδαληνή, καὶ οὐχὶ πρὸς πάντας τοὺς μαθητάς; Διότι ἐγνώριζε καὶ τὴν πλησιεστέραν αὐτῶν σχέσιν πρὸς τὸν Διδάσκαλον, ἀφ' ἑνός, καὶ τὸν ἰδιαίοντα ἑκατέρου χαρακτήρα, ἀφ' ἑτέρου. Ὁ Ἰησοῦς εἶχε θεραπεύσει τὴν πενθερὰν τοῦ Πέτρου. Ὁ Πέτρος ἐπίστευσεν εἰς τὴν μεσσιανικὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἰησοῦ, ἀμέσως ἅμα τῇ πρώτῃ τούτου ἐμφανίσει μετὰ τὴν ἐν ἐρήμῳ τεσσαρακονθήμερον ἐν μονώσει παραμονήν. Μόλις ὡς ἐκλήθη ἐπὶ τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα, μετὰ τὴν θαυμαστήν ἐν τῇ Γεννησαρὲτ ἀλιεῖαν, εὐθέως ἀφείλετο τὰ δίκτυα ἠκολούθησεν αὐτῷ, ἀχώριστος παρ' αὐτῷ παραμείνας μέχρι τῆς συλλήψεώς του· μόνος καὶ πρῶτος ἐκ τῶν μαθητῶν ἔσπευσε μετὰ θερμότητος νὰ ὁμολογήσῃ μικρὸν πρὸ τῆς μεταμορφώσεώς του τὸν Χριστὸν Ἰῶν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ζεβεδαίου Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου ἀπετέλει τὴν διακεκριμένην προσφιλή τῷ Ἰησοῦ τριάδα, ἡ ὁποία ἐγένετο μάρτυς ἐξαιρετικῶν τινῶν γεγονότων τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ, ὧν δὲν ἔγιναν αὐτόπται οἱ ἄλλοι μαθηταί· κατὰ τὴν τέλει τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου καὶ κατὰ τὰς προρρήσεις τοῦ Ἰησοῦ, περὶ τῆς μελλούσης προδοσίας, μόνος ὁ Πέτρος διετύπωσεν ἀντιρρήσεις καὶ ἀπευχάς. Οὕτως ὁ Πέτρος διεκρίθη μετὰ τῶν μαθητῶν διὰ τὸν ἰδιαίοντα ταχὺν καὶ ἀποφασιστικὸν χαρακτήρα του καὶ διὰ τὸ θερμὸν τοῦ αἰσθήματός του, ἐν λόγοις καὶ πράξεσι μαρτυρήσας ἰδιαίτεραν πρὸς τὸν Κύριον ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην. Τοιοῦτος ἦτο ὁ Πέτρος.

Ὁ «ἄλλος μαθητής» χαρακτηρίζεται ἐν τῇ εὐαγγελικῇ ταύτῃ περικοπῇ ὡς ἰδιαίτερος φιλούμενος ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ, χωρὶς ὅμως καὶ ν' ἀναφέρεται ὀνομαστί. Δὲν εἶναι δὲ μόνη αὐτὴ ἐνταῦθα ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν ὁ μαθητὴς οὗτος ἀναφέρεται ὡς ἀπολαύων τῆς ἰδιαίτερας τοῦ Διδασκάλου φιλίας. Ἐν τῷ αὐτῷ Εὐαγγελίῳ (τῷ κατὰ Ἰωάννην), ἐν τῇ ἐξιστορήσει τῶν κατὰ τὸν Μυστικὸν Δείπνον, οὗτος παρίσταται ὡς ἀνακείμενος «ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ», ὁ δὲ Πέτρος, ἐπιθυμῶν νὰ μάθῃ «τίς ἂν εἴη» ὁ μέλλων νὰ παραδώσῃ τὸν Ἰησοῦν εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς Γραμματεῖς, εἰς αὐτὸν ἔνευσε νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τούτου ἰδιαίτερος τὸν Διδάσκαλον, καθ' ὃ εἶχε περισσότερον θάρρος ἐκ τῆς καὶ εἰς τὸν Πέτρον καταφανοῦς πρὸς αὐτὸν τοῦ Ἰησοῦ εὐνοίας, πράγματι δ' αὐτοῦ τὴν παράκλησιν εἰσακούσας ὁ Ἰησοῦς ὑπέδειξεν Ἰούδαν τὸν Ἰσκαριώτην (Ἰωάν. 13, 23-25)· ἐνταῦθα ἀναφέρεται ὡς «εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν ... ὃν ἡγάπα ὁ Ἰησοῦς». Λόγος περὶ τοῦ μαθητοῦ τούτου γίνεται καὶ ἐν τῇ ἀφηγήσει τῶν κατὰ τὴν σταύρωσιν, καθ' ἣν παρίστατο ἡ μήτηρ τοῦ

Ἰησοῦ καὶ ὁ μαθητὴς «ὄν ἡγάπα» (19,24). Ὁ αὐτὸς μαθητὴς ἀναφέρεται ἐξειδικιασμένως καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀκολουθῶν αὐτόν, καὶ πάλιν χαρακτηρίζεται ὡς μαθητὴς «ὄν ἡγάπα ὁ Ἰησοῦς» (21, 20). Ἐν πάσαις ταύταις ταῖς περιπτώσεσιν ὁ μαθητὴς οὗτος παρίσταται ὡς εἰδικῶς ἀγαπώμενος ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ, ἐν δὲ τῇ ἐνταῦθα ὑπομνηματιζομένη περικοπῇ ὡς ἰδιαζόντως φιλοῦμενος («ὄν ἐφίλει»). Ἀπῆλανε, λοιπόν, οὗτος οὐ μόνον τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ Χριστοῦ ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ φιλίας, συνέπιπτον, δῆλον ὅτι, ἐν τῷ προσώπῳ του ἦτε μειζόνως πρὸς αὐτόν ἐκδηλουμένη τοῦ Θεανθρώπου πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπη, ἡ ἀγάπη ἡ πνευματικὴ, ἡ ἠθικὴ καὶ θεία, καὶ ἡ ἐκ φυσικῆς κλίσεως, κατ' ἀνθρώπον, διαθέσεως, ἀφοσιώσεως καὶ εὐνοίας φιλία. Τοιαύτης ἀγάπης καὶ φιλίας τοῦ Ἰησοῦ ἦσαν ἡξιωμένοι καὶ ὁ Λάζαρος καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ (Ἰωάν. 11,3,5-6,36).

(Ἔπεται τὸ τέλος)

ΓΡΗΓ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ (†)

ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η ΕΠΑΦΗ ΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ

ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΔΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ (*)

Β' Δυσάρεστα γεγονότα. Θὰ χρησιμοποιήσωμεν καὶ τὰ δυσάρεστα γεγονότα, διὰ νὰ πλησιάσωμεν τοὺς ἐνορίτας μας. Ἔτσι, ὡς ἀληθινοὶ ποιμένες καὶ χριστιανοί, θὰ ἐφαρμόσωμεν τὸ «κλαίειν μετὰ κλαιόντων». Ποῖα εἶναι τὰ γεγονότα αὐτά;

1. Τὰ συνήθη: α) Αἰ ἀσθενεῖα. Ποῖα ἡ ἀφορμὴ δι' ἐπίσκεψιν; Ὅταν μᾶς καλοῦν δι' εὐχὴν, ἢ παράκλησιν, ἢ εὐχέλαιον, τὸ πρᾶγμα ἔρχεται φυσικόν. Μᾶς καλοῦν οἱ ἴδιοι. Ἀπὸ ἡμᾶς ἐξαρτᾶται πλέον, ὥστε ἡ ἐπίσκεψίς μας νὰ μὴ εἶναι ἀπλῶς ὑπηρεσιακὴ, τυπικὴ, ἀλλὰ νὰ ἀποβῆ οὐσιαστικὴ. Αὐτὸ θὰ ἐπιτευχθῆ, ὅταν δεῖξωμεν ἐνδιαφέρον διὰ τὸν ἀσθενῆ, ὅταν εἰποῦμε δυὸ λόγια παρηγορίας, ἐλπίδος καὶ αἰσιοδοξίας, ὅταν θὰ ἀπαγγείλωμεν μὲ πραγματικὴν εὐλάβειαν καὶ κατάνυξιν τὰς εὐχάς.

Δὲν θὰ περιορισθῶμεν, ὅμως, μόνον ἕως ἐδῶ. Θὰ ὑποσχθῶμεν καὶ νέαν ἐπίσκεψιν. Διὰ τὴν πρώτην ἐπληρωθήκαμεν. Μᾶς ἐκάλεσαν καὶ ἐπήγαμεν. Ἡ δευτέρα θὰ εἶναι ἐπίσκεψις ἰδική μας. Ἐπίσκεψις καθαρῶς ποιμαντορικὴ. Ἐπίσκεψις ἀγάπης.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 151.

Καὶ ἄνευ προσκλήσεως. Ἄν δὲν μᾶς καλέσουν, θὰ σπεύσωμεν καὶ ἄνευ προσκλήσεως. Μόλις πληροφορηθῶμεν, ὅτι ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐνοριτάς μας εἶναι ἀσθενής, εἴτε εἰς τὸ σπίτι, εἴτε εἰς τὸ Νοσοκομεῖον, ἀφοῦ προπαρασκευάσωμεν τὸ ἔδαφος καὶ εἰδοποιήσωμεν καταλλήλως, θὰ κάμωμεν τὴν ἐπίσκεψίν μας. Δὲν εἶναι νοητόν, νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὸ Νοσοκομεῖον, εἰς τὸ Σανατόριον, εἰς τὸ Ἄσυλον ἐνοριταὶ μας καί, ἐν ᾧ πηγαίνουν τόσοι ἄλλοι πρὸς ἐπίσκεψίν των, μόνον ὁ ποιμὴν των («νὰ λάμπη διὰ τῆς ἀπουσίας του»!

β) Τὸ πένθος. Περισσότερον ἀπὸ οἰανδήποτε ἄλλην περίστασιν, ἐδῶ ἢ ἐπίσκεψίς μας εἶναι ἀπαραίτητος.

Πότε ὅμως θὰ γίνῃ;

Καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου. Ὁλοφύρονται οἱ οἰκεῖοι. Δύο λέξεις τοῦ καλοῦ ἱερέως μαλακώνουν τὸν πόνον καὶ δίδουν πραγματικὴν παρηγορίαν καὶ βοηθοῦν εἰς τὸ νὰ φερθοῦν κατὰ τὴν κηδεῖαν ὡς χριστιανοὶ «ἔχοντες ἐλπίδα».

Ἡ κυρία ὅμως ἐπίσκεψις τοῦ Ἐφημερίου θὰ γίνῃ μετὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας. Τότε θὰ εὕρῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ εἰπῇ πολλά, νὰ παρηγορήσῃ πραγματικὰ ὡς πραγματικὸς πατήρ. Καὶ θὰ ἐπαναλάβῃ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἡμέρας τὴν ἐπίσκεψίν του, ὅπως καὶ μετὰ τὸ μνημόσυνον.

γ) Αἱ διαστάσεις μεταξὺ συζύγων, παιδιῶν καὶ γονέων κ. λ. π. Δὲν εἶναι σήμερον ἀσύνηθες τὸ δυσάρεστον αὐτὸ γεγονός. Συμβαίνει, δυστυχῶς, τόσον συχνά. Ἡ ἔλλειψις χριστιανικῆς καλλιέργειας καὶ μορφώσεως καὶ πλεῖστοι ἄλλοι λόγοι συντελοῦν εἰς τὸ νὰ εὐρίσκωνται πολλοὶ οἰκογένειαι εἰς διαρκῆ ἀναστάτῳσιν. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ μείνῃ ἀδιάφορος ὁ ἱερεὺς, ὁ ὑπεύθυνος διὰ τὴν εἰρηνικὴν συμβίωσιν τῶν ἐνοριτῶν καὶ διὰ τὴν ἀγάπην καὶ ἐνότητα τῆς οἰκογενείας. Ὁφείλει νὰ ἐπέμβῃ. Θὰ ἐπισκεφθῇ, λοιπόν, τὰς οἰκογενείας, αὐτὸς, ὡς ὁ πλέον ἀρμόδιος νὰ ἄρῃ παρεξηγήσεις, νὰ νοθετήσῃ, νὰ συμβουλεύσῃ. Βεβαίως, καὶ ἐδῶ χρειάζεται πολλὴ προσοχή, διακριτικότης, σύνεσις, ἀλλὰ καὶ προσευχή. Τὸ ἔργον εἶναι δύσκολον. Καὶ πρέπει ὁ ἱερεὺς νὰ τὸ ἀναλάβῃ μὲ πολλὴν πίστιν καὶ νὰ τὸ ἐργασθῇ μὲ πολλὴν τέχνην.

2. Ἄλλὰ καὶ ἔκτακτα δυσάρεστα γεγονότα θὰ μᾶς φέρουν εἰς τὰ σπίτια τῶν ἐνοριτῶν μας.

Ποῖα εἶναι αὐτά;

α) Ἡ φυλάκισις ἐνὸς ἐνοριτοῦ μας. Ἡ οἰκογένεια του εὐρίσκειται εἰς θλίψιν. Δὲν εἶναι μόνον ὁ πόνος διὰ τὸν ἀποχωρισμόν. Εἶναι καὶ ἡ ὀδύνη ποῦ προκαλεῖ ὁ ἐξευτελισμός, ἡ δυσφήμησις, τὰ κακεντρεχῆ λόγια τῶν γειτόνων..., εἶναι τὰ οικονομικὰ προβλήματα, ποῦ δημιουργοῦνται.

Ἐδῶ πάλιν ὁ ἱερεὺς χρειάζεται ὡς παρήγορος πατήρ. Θὰ ἐπισκεφθῆ τὸ σπίτι, διὰ νὰ κάμῃ τὸ ἔργον αὐτό. Θὰ ἐπισκεφθῆ καὶ τὸν φυλακισθέντα, εἰς τὴν φυλακίην. Ἐχει καὶ αὐτὸς πολλὴν ἀνάγκην τῆς διδασκαλίας καὶ συμπαραστάσεως τοῦ Ἐφημερίου, διὰ τὴν πνευματικὴν του ἀνόρθωσιν.

Σημείωσις: Μετὰ τὴν ἀποφυλάκισιν, θὰ γίνῃ νέα ἐπίσκεψις. Ἔτσι οἱ οἰκεῖοι θὰ αἰσθανθοῦν, ὅτι ἤμπορεῖ ὅλοι οἱ ἄλλοι νὰ τοὺς ἐγκατέλειψαν εἰς τὴν δύσκολον αὐτὴν περίστασιν, ὄχι ὅμως καὶ ὁ ἱερεὺς των. Καὶ θὰ ἀνυψωθῆ πλέον πολὺ εἰς τὴν ἐκτίμησίν των.

β) Καὶ αἱ αὐτοκτονίαι ἢ ἀπόπειραι πρὸς αὐτοκτονίαν, αἱ ὁποῖαι τόσον συχνὰ συμβαίνουν εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ἀπαιτοῦν τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἱερέως. Εἶναι θλιβερὰ γεγονότα ποὺ ἀποκαλύπτουν πνευματικὰς ἀσθενείας καὶ ψυχικὴν ἀναπηρίαν. Ὁ ἱερεὺς θὰ σπεύσῃ... θὰ δείξῃ ἀγάπην καὶ στοργὴν. Θὰ διδάξῃ πόση εἶναι ἡ ἀξία τῆς ζωῆς καὶ πόσον μέγα τὸ ἁμάρτημα. Ἀπέναντι τῶν ἀποπειραθέντων θὰ εἶναι μειλίχιος, πατρικός. Ὁ σκοπὸς του θὰ εἶναι νὰ φέρῃ εἰς συναίσθησιν καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ θάρρος εἰς τὴν ζωὴν.

γ) Ἀλλὰ καὶ αἱ πυρκαϊαί, οἱ σεισμοὶ καὶ τὰ αὐτοκινητιστικὰ ἢ ἄλλα δυστυχήματα δὲν θὰ ἀφήσουν ἀδιάφορον τὸν Ἐφημέριον. Πρῶτος αὐτὸς θὰ σπεύσῃ ἐκεῖ ὅπου ὁ ὄλεθρος ἔσπειρε τὴν συμφορὰν. Θὰ μετὰσχῃ εἰς τὰς θλίψεις τῶν ἐνοριτῶν του. Θὰ παρηγορήσῃ, ἀλλὰ καὶ θὰ πρωτοστατήσῃ εἰς ἐράνους καὶ ἐνεργείας διὰ τὴν ὕλικὴν βοήθειαν τῶν πληγέντων.

Γ'. Καὶ χωρὶς ἀφορμὴν. Ὑπάρχουν, ὅμως, καὶ ἐνορίται, ποὺ δὲν εὐρίσκονται, δι' ἓνα τοῦλάχιστον διάστημα, εἰς καμμίαν ἀπὸ τὰς κατηγορίας αὐτάς. Αὐτοὺς δὲν θὰ τοὺς ἐπισκεφθῆ ὁ Ἐφημέριος; Ἀσφαλῶς ναί, εἴτε ἐκκλησιαζόμενοι εἶναι, εἴτε ἀδιάφοροι. Ἐκ τοῦ ποιμνίου του εἶναι καὶ αὐτοί.

α) Καὶ πρῶτα θὰ ἐπισκεφθῆ τοὺς ἀδιαφόρους. Ἐκ ποίας ὅμως ἀφορμῆς; Πολλάκις θὰ τοὺς συναντήσῃ εἰς τὸν Ναόν, ὅπου ἔρχονται διὰ τὴν ἐκδοσιν πιστοποιητικῶν. Ἀφοῦ κάμῃ γνωριμίαν μαζί των, θὰ τοὺς εἰπῆ: «Θὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ καὶ στὸ σπίτι. Ἐπισκέπτομαι ὅλους τοὺς ἐνορίτας μου. Θὰ ἔλθω ὄχι βέβαια δι' ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ γνωρισθοῦμε καλύτερα...».

Ἡ καὶ ἄνευ ἀφορμῆς θὰ πάῃ στὸ σπίτι. Θὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἐπίσκεψίν του ὡς ἐξῆς περίπου: «Εἶμαι ὁ Ἐφημέριός σας. Συνηθίζω νὰ ἐπισκέπτομαι ὅλους τοὺς ἐνορίτας μου. Ἦλθα καὶ σὲ σᾶς... Νὰ σᾶς πῶ μιὰ καλημέρα... Νὰ σᾶς γνωρί-

σω...». Ἐάν εἶναι Χριστοῦγεννα ἢ Πάσχα: «Ἦλθα νὰ σᾶς εὐχηθῶ χρόνια πολλά...».

Εἰς τὴν τάξιν αὐτὴν τῶν χριστιανῶν, τί ἄλλο θὰ λέγωμεν; Πρῶτα τὰ τυπικά: «Τί γίνονται τὰ παιδιά... Πῶς πηγαίνουν εἰς τὰ μαθήματά των... Ἐργάζονται;» Ἐπειτα: «Ἡ ἐργασία σας καλά; Βέβαια... εἶναι δύσκολοι καιροὶ σήμερα...». Καὶ ἀπ' αὐτὸ θὰ πάρῃ ἀφορμὴν νὰ ἐνισχύσῃ τὴν πίστιν εἰς τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν. Καὶ θὰ τονίσῃ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ποτὲ ὁ ἄνθρωπος δὲν χάνει, ὅταν ἐργάζεται τὰ ἔργα του, ὅπως ὁ Θεὸς θέλει.

Θὰ ἐπισκέπτεται, ὅμως, ὁ Ἐφημέριος β) καὶ τοὺς ἐκκλησιαζομένους.

Καὶ δι' αὐτοὺς εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐπαφὴ των μὲ τὸν ἱερέα των. Πολλάκις πολλοὶ ἐκκλησιάζονται τυπικῶς. Εἶναι μόνον τηρηταὶ τῶν τύπων. Δὲν λείπουν ἀπὸ τὰ ἀπόδειπνα, παρακλήσεις, ἐσπερινούς. Ζωὴν, ὅμως, χριστιανικὴν δὲν παρουσιάζουν. Δὲν εἶναι πράγματι φωτισμένοι. Θὰ ἐπικοινωνήσωμεν καὶ μὲ αὐτούς, διὰ νὰ τοὺς διαφωτίσωμεν, νὰ τοὺς βοηθήσωμεν νὰ προχωρήσουν εἰς τὴν οὐσίαν.

Δ'. Πῶς θὰ γνωρίζῃ ὁ ἱερεὺς τὰ γεγονότα ποὺ συμβαίνουν εἰς κάθε οἰκογένειαν, εἴτε εὐχάριστα, εἴτε δυσάρεστα εἶναι αὐτά, διὰ νὰ εὐρίσκῃ ἀφορμὴν ἐπισκέψεως;

Τὸ ἐπιτελεῖόν του, ποὺ θ' ἀποτελεῖται ἀπὸ εὐσεβεῖς καὶ φωτισμένους ἐνορίτας του, θὰ τὸν εἰδοποιῇ, θὰ τὸν κατατοπίζῃ. Καὶ οἱ ἄλλοι ἐνορίται του πολλάκις τοῦ γνωστοποιοῦν τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν ἐνορίαν του. Μὲ τὰ ἴδια πάλιν πρόσωπα θὰ εἰδοποιῇ τὰς οἰκογενείας, περὶ τῆς ἐπισκέψεώς του, ποὺ θὰ τοὺς κάμῃ. Ἐμπορεῖ ἀκόμη νὰ χρησιμοποιοῦσιν καὶ τὸν νεωκόρον, διὰ νὰ προαναγγείλῃ τὴν ἐπίσκεψίν του.

Ἄλλος τρόπος προπαρασκευῆς τῆς ἐπισκέψεώς του: Ὅταν ἔρχονται εἰς τὸν ναὸν οἱ ἐνορίται του διὰ νὰ τὸν παρακαλέσουν νὰ διαβάσῃ μίαν εὐχὴν ἢ παράκλησιν, θὰ χρησιμοποιοῦσιν τὴν παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν, διὰ νὰ τακτοποιήσῃ τὸ ζήτημα: «Εὐχομαι περαστικά, παιδί μου... Ὁ Θεὸς νὰ ἀκούσῃ τὴν παράκλησίν σου... Ὁ Θεὸς νὰ εἰσέλθῃ καὶ ἐγὼ εἰς τὸ σπίτι, διὰ νὰ ἰδῶ τὸν (ἢ τὴν) ἀσθενῆ». Ἐάν καὶ ἐκεῖ διαβάσῃ εὐχὴν, νὰ μὴ δεχθῇ χρήματα. Ἐτσι θὰ μείνῃ ἀδιάβλητος ἢ ἐπίσκεψις.

Ἐνας ἀκόμη τρόπος τακτοποιήσεως τῆς ἐπισκέψεως εἶναι αὐτός, ποὺ ἐσημειώσαμεν καὶ εἰς τὰ προηγούμενα: κατὰ τὴν ἐκδοσιν πιστοποιητικοῦ, ἢ ὅταν συναντήσωμεν εἰς τὸν δρόμον ἢ εἰς κάποιον ἄλλο σπίτι ἕνα μέλος μιᾶς ἄλλης οἰκογενείας: «Θὰ ἔλθω καὶ στὸ δικό σας σπίτι...».

Ε'. Χρόνος ἐπισκέψεως. Ὅχι πρῶτ-πρῶτ, ὅταν

ἀκόμη οἱ ἄνθρωποι τοῦ σπιτιοῦ εἶναι ἀνέτοιμοι. Οὔτε μεσημέρι, ὅταν ἐτοιμάζονται νὰ καθήσουν εἰς τὸ τραπέζι. Οὔτε νύκτα βαθεῖα.

Ἡ διακριτικότης, ὡς πρὸς τὸν χρόνον ἐπισκέψεως, θὰ εἶναι ἐκεῖνο, ποῦ θὰ κατευθῆνῃ τὰ διαβήματά μας εἰς τὴν σπουδαιοτάτην αὐτὴν ποιμαντορικὴν ἐνασχόλησίν μας. Χωρὶς τὴν σοφὴν διάκρισιν, θὰ διαπραξώμεν λάθη, ποῦ θὰ βλάψουν τὸ ἔργον μας.

Σ'. Σκοπὸς τῶν ἐπισκέψεων. Ὅχι τυπικός. Ὅχι ἀπλῶς διὰ νὰ ἐκπληρωθῇ μία κοινωρικὴ ὑποχρέωσις. Ὅχι «χρόνια πολλά· τί κάνετε;» καὶ κατόπιν νὰ ἐξαντλούμεθα εἰς συζητήσεις περὶ ἀνέμων καὶ ὑδάτων. Ἀλλὰ αἱ ἐπισκέψεις νὰ γίνωνται δι' ὑψηλὰς πνευματικὰς ἐπιδιώξεις: Νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὸ ἔδαφος τῆς ἐνορίας μας, εἰς τὴν ὁποίαν κινούμεθα καὶ ἐργαζόμεθα. Νὰ παρακολουθήσωμεν τὸ ποίμνιον. Νὰ πληροφορηθῶμεν τὰς ἀνάγκας του. Νὰ παροτρύνωμεν εἰς χριστιανικὴν ζωὴν. Νὰ τὸ συνδέσωμεν μὲ τὸν ναόν. Νὰ τὸ ἐνισχύσωμεν εἰς ἀρετὴν καὶ ἔργα καλά. Ἐπομένως, διὰ καθαρῶς ποιμαντορικοὺς λόγους. Πρὸς οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν καὶ γνωριμίαν των μὲ τὸν Χριστόν. Θὰ ἀποβλέπωμεν πάντοτε εἰς τὴν πνευματικὴν ὠφέλειαν τοῦ ποιμνίου. Ἡ ζέουσα καρδιά τοῦ ἱερέως νὰ ἐκχύνη λόγους πίστεως καὶ εὐσεβείας, «πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἁγίων...πρὸς οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4, 12).

Σημείωσις: Κατὰ τὰς ἐπισκέψεις μας θὰ προσφέρωμεν εἰς τὰ παιδιὰ εἰκονίτσες, εἰς τοὺς μεγάλους τὴν «Φωνὴν Κυρίου», ἃν δὲν τὴν ἔχουν πάρει εἰς τὸν ναόν. Θὰ συνιστῶμεν εἰς ὅλους βιβλία κατάλληλα, κατὰ τὰς περιστάσεις.

Ζ'. Πῶς θὰ φερώμεθα κατὰ τὰς ἐπισκέψεις. Μᾶς τὸ ὑποδεικνύει ὁ κορυφαῖος Ἀπόστολος: «Κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον, καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε». Καὶ πάλιν: «Τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἔχοντες καλὴν..., ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύσαντες δοξάσωσι τὸν Θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς» (Α' Πέτρ. 1,15 καὶ 2,12). Διότι, ἄλλως, ὑπάρχει κίνδυνος, ἀντὶ νὰ ὠφελήσωμεν, νὰ βλάψωμεν, ἀντὶ νὰ ἐλκύσωμεν, ν' ἀπωθήσωμεν.

Προσοχή, λοιπόν, εἰς ὅλα, καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἐξωτερικὴν διαγωγὴν μας. Ἀπὸ αὐτὴν θὰ κρίνουν διὰ τὸ ἐσωτερικόν μας. Νὰ φερώμεθα πάντοτε μὲ κοσμιότητα καὶ σεμνότητα ἀληθινήν. Νὰ μὴ ὑπάρχη καμμία ἐπιτήδευσις εἰς τὴν ὅλην ἐμφάνισίν μας, τὰ ἐνδύματά μας νὰ εἶναι καθαρὰ καὶ εὐπρεπῆ. Καὶ ἡμεῖς νὰ εἴμεθα ἱεροπρεπεῖς.

Η'. Προσοχὴ εἰς σφάλματα. Εἶναι σφάλμα α) νὰ ἐπισκεπτόμεθα πολὺ συχνὰ ὄρισμένους ἐνορίτας μας. Νὰ ἔχωμεν κατὰ νοῦν τὸ τοῦ Σολομῶντος: «σπάνιον εἴσαγε τὸν

πόδα πρὸς σεαυτοῦ φίλον, μήποτε πλησθεῖς σου μισήση σε» (Παροιμ. 25,17). Ἐμπορεῖ νὰ παρεξηγηθῶμεν.

Εἶναι σφάλμα β) ἡ πολλή, ἡ ὑπερβολικὴ οικειότης. Εἶναι ἐπικίνδυνος. Ὁ Ἀπόστολος συμβουλεύει: «ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἕξω».

Εἶναι σφάλμα γ) οἱ χαριεντισμοὶ καὶ οἱ παταγώδεις γέλωτες. Αὐτὰ βλάπτουν, σκανδαλίζουν, μειώνουν τὸ κύρος μας. «Πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω» (Ἐφεσ. 4,29). Τὰ λόγια μας νὰ εἶναι προσεκτικά· «ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἄλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐνὶ ἐκάστῳ ἀποκρίνεσθαι» (Κολασ. 4,5-6).

Εἰς τὰς συζητήσεις θὰ εἴμεθα μειλίχοι, πρᾶοι, ἐπιεικεῖς. Θὰ λέγωμεν ὀλίγα καὶ μετὰ περισκέψεως. Ἔτσι θὰ ἠμποροῦμεν, μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, νὰ διακηρύσσωμεν, ὅτι ἐχρησιμοποιήσαμεν τὴν ἐξουσίαν τὴν ἱερατικὴν, τὴν ὁποίαν «ἔδωκεν ὁ Κύριος ἡμῖν πρὸς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν» (Β' Κορ. 10,8).

Θ'. Θὰ προσέξωμεν ἀκόμη καὶ τοῦτο: Ἄν εἰς μίαν ἐπίσκεψιν, πὺλ κάμνομεν χωρὶς πρόσκλησιν, μᾶς ζητήσουν νὰ τελώσωμεν κάποιαν ἱεροτελεσίαν—(νὰ μᾶς κάμης, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, ἓνα ἁγιασμόν, πάτερ...)—τί θὰ γίνῃ; Θὰ ἀπαντήσωμεν. «Ὅχι σήμερα. Θὰ περάσω μὴν ἄλλη μέρα...». Ἔτσι θὰ κρατήσωμεν ὑψηλὰ καὶ ἀδιάβλητον τὴν ἐπίσκεψίν μας. Θὰ ἐξαλειφθῇ ἡ ἐντύπωσις, ὅτι ὁ ἱερεὺς ἐμφανίζεται μόνον ὅταν θὰ πάρῃ... Θὰ βοηθήσωμεν τοὺς ἐνορίτας μας ν' ἀντιληφθοῦν, ὅτι ἄλλο ἐπίσκεψις ποιμαντορικὴ, διὰ τὴν γνωριμίαν, τὴν πνευματικὴν καθοδήγησιν τοῦ ποιμνίου καὶ ἄλλο ἐκτέλεσις ἁγιαστικῆς διακονίας, πὺλ γίνεται κατόπιν εἰδικῆς προσκλήσεως. Καὶ θὰ ἐδραιωθῇ, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, σιγὰ—σιγὰ ἡ πεποίθησις, ὅτι ὁ ἱερεὺς ἐπισκέπτεται τοὺς ἐνορίτας του, ὡς παρήγορος, ὡς διδάσκαλος, ὡς πατὴρ καὶ ὄχι μόνον ὡς ... νεκροθάπτης, ἢ ... ζητιάνος. Θὰ γνωρίσουν πλεόν τὸν Ἐφημέριόν των, ὡς Ποιμένα καὶ πνευματικὸν ἡγέτην καὶ διαγγελέα τῆς σωζούσης ἀληθείας. Καὶ πρέπει ἔτσι νὰ συνηθίσουν νὰ τὸν βλέπουν.

Ἡμεῖς δὲ θὰ συναισθανθῶμεν βαθειά, ὅτι εἴμεθα καὶ Ποιμένες καὶ ἐξαγγελεῖς τοῦ πλεόν χαρμοσύνου καὶ ἐλπιδοφόρου καὶ ζωοποιοῦ καὶ σωτηριώδους μηνύματος, τοῦ μηνύματος τοῦ Ἀρχιποίμενος καὶ Ζωοδότου Χριστοῦ. Καὶ ἐπομένως, δὲν θὰ λησμονῶμεν ποτὲ τὸ «ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις » (Β' Πέτρου 3,11) μετὰ τῶν πνευματικῶν μας τέκνων, τῶν ἐνοριτῶν μας.

† Ἀρχιμ. ΠΕΤΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΑΣ, Ἱεροκλήρῳ

ΑΙ ΑΙΡΕΣΕΙΣ

ΟΙ “ΑΝΤΒΕΝΤΙΣΤΑΙ,
ΚΑΙ ΟΙ “ΑΝΤΒΕΝΤΙΣΤΑΙ ΤΗΣ Ζ΄ ΗΜΕΡΑΣ,,

Β΄.

Ἄλλ' ἐπὶ πλέον, ἡ Ἐλένη Γουάιτ, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι παραδέχεται τὴν νέαν διαθήκην ἢ συμφωνίαν, ἢ ὁποία ἐγένετο μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀτονησάσης τῆς παλαιᾶς συμφωνίας, ἥτις εἶχε λάβει χώραν μετὰ τοῦ Θεοῦ διὰ Μωυσέως, προσκολλᾶται παραδόξως καὶ λίαν ἰσχυρῶς εἰς τὴν τήρησιν τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου, ἥτις, ὡς γνωστόν, ἀνέκαθεν τηρεῖται ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Διὰ τὴν στηριξὴν τὴν ἀναχρονιστικὴν αὐτὴν καὶ ἀντιχριστιανικὴν ἐπιταγὴν τῆς, ἀνεκοίνωσε πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς τῆς, ὅτι, ὅτε ... ἀνέβη παραληφθεῖσα εἰς τὸ «Ἱερὸν τῶν Οὐρανῶν», εἶδε τὸν Χριστὸν νὰ ἀποκαλύπτῃ τὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης ἐκ τοῦ περιβάλλοντος αὐτὴν καλύμματος, ὁπότε, παρατηρήσασα τὰς δύο πλάκας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἦσαν γεγραμμένοι αἱ Δέκα Ἐντολαί, εἶδε πρὸς μεγίστην αὐτῆς ἐκπληξίν τὴν Τετάρτην Ἐντολήν, τὴν ὁμιλοῦσαν περὶ ἀργίας καὶ καθαγιασμοῦ τοῦ Σαββάτου, νὰ εὐρίσκηται εἰς τὸ κέντρον, ἐν συγκρίσει μὲ τὰς ἄλλας Ἐντολάς, καὶ νὰ περιβάλλεται μὲ λαμπρὸν φωτιστέφανον.

Μετὰ τὰ δράματα τῆς ἐξημμένης φαντασίας τῆς κυρίας Γουάιτ καὶ τὰ δῆθεν ἐν Οὐρανοῖς συμβάντα τῷ 1844, οἱ ὀπαδοὶ αὐτῆς, οἱ «Ἀντβεντισταὶ τῆς Ἑβδόμης Ἡμέρας», πιστεύουν ἀκραδάντως, ὅτι ὁλόκληρος ἡ Χριστιανωσύνη περιέπεσεν εἰς κατὰστασιν ἀποστασίας, κατόπιν τῆς, ὡς λέγουν, καθιερώσεως ὑπὸ τῆς ἐν Λαοδικεῖᾳ Συνόδου (364 μ. Χ.) ὡς ἡμέρας ἀργίας καὶ καθαγιασμοῦ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, κληθείσης Κυριακῆς, καὶ τῆς καταργήσεως τῆς ἐβδόμης ἡμέρας, ἥτοι τοῦ Σαββάτου.

Προσέτι, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς κακοδοξίας τῶν «Ἀντβεντιστῶν τῆς Ἑβδόμης Ἡμέρας», οὗτοι παραδέχονται καὶ διδάσκουν, ὅτι ὁ ἐνανθρωπήσας Χριστὸς ἦτο τάχα ἀπλοῦς ἄνθρωπος, ὡς καὶ ἡμεῖς, ὅτι ἔλαβε δηλ. σῶμα ὡς τὸ ἰδικόν μας, τὸ ἁμαρτωλόν· καὶ γενικῶς, ὅτι, δῆθεν, ἔλαβε τὴν ἰδικὴν μας πεπτωκυῖαν ἀνθρωπίνην φύσιν. Τοῦτο δὲ ἐγένετο, κατ' αὐτούς, ὅπως ὑπάρξῃ ὁ Χριστὸς ἀπολύτως ὅμοιος πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε νὰ δυνηθῇ, λέγουν, νὰ ἀποβῇ τέλειος, οὕτως εἰπεῖν, Σωτὴρ καὶ νὰ σώσῃ ἀσφαλῶς τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Ἰδιάζουσα, τέλος, εἶναι ἡ διδασκαλία αὐτῶν, περὶ τῆς κατα-

στάσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου μετὰ θάνατον. Ἡ ψυχὴ—διδάσκουν—, μετὰ τὸν ἐκ τοῦ σώματος ἀποχωρισμόν, σιωπᾶ, καθέδρει, καὶ γενικῶς εὐρίσκεται ἐν πλήρει ἀναισθησίᾳ. Πρὸς στήριξιν τῆς διδασκαλίας των ταύτης ἐπικαλοῦνται τὰ ἐξῆς πέντε χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης : «Ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ· ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ» (Ψαλ. 145,4), «...οἱ νεκροὶ οὐκ εἰσὶ γινώσκοντες οὐδὲν» (Ἐκκλησιαστής 9,5), «Καί γε ἀγάπη αὐτῶν, καί γε μῖσος αὐτῶν, καί γε ζῆλος αὐτῶν ἤδη ἀπόλετο» (Ἐκκλησ. 9,6), «...οὐκ ἔστι λογισμὸς καὶ γνῶσις καὶ σοφία ἐν ᾗδῃ» (Ἐκκλ. 9,10), «Καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν καθευδόντων ἐν γῆς χώματι ἐξεγερεθήσονται, οὗτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον καὶ οὗτοι εἰς ὄνειδισμόν καὶ εἰς αἰσχύνην αἰώνιον» (Δανιὴλ 12,2).

Ὁ ἄνθρωπος, κατ' αὐτούς, δὲν εἶναι φύσει ἀθάνατος, ἀλλὰ ἡ ἀθανασία θὰ δοθῇ μόνον πρὸς τοὺς σεσωσμένους, μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ὡς θεῖον δῶρον.

Σχετικῶς πρὸς τὴν ἐσχατολογικὴν αὐτὴν πίστιν τῶν αἰρετικῶν τούτων, ἡ Κρίσις, ἀρξαμένη, τάχα, τῷ 1844, εὐρίσκεται ἐν προόδῳ, θὰ περατωθῇ δὲ διὰ τῆς ἐν τῷ κόσμῳ παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, ὅποτε θὰ λάβῃ χώραν ἡ πρώτη ἀνάστασις, κατ' ἣν θὰ ἀναστηθοῦν μόνον, λέγουσιν, αἱ 14.000 τῶν σεσωσμένων, οἵτινες θὰ ἀναληφθοῦν ὁμοῦ μετὰ τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ ζήσουν εὐτυχισμένην ζωὴν μετ' Αὐτοῦ ἐπὶ μίαν χιλιετηρίδα, κατ' ὃν χρόνον ἡ γῆ θὰ ἐρημωθῇ καὶ θὰ καταστῇ φυλακὴ τοῦ Σατανᾶ. Μετὰ τὸ πέρας τῆς χιλιετοῦς ταύτης οὐρανοῦ βασιλείας, θὰ λάβῃ χώραν, τάχα, ἡ δευτέρα ἀνάστασις, κατ' ἣν, ὡς λέγουσιν, θὰ ἀναστηθοῦν πάντες οἱ ἄνθρωποι, διὰ νὰ κριθοῦν καὶ νὰ ἐκμηδενισθοῦν ἐν συνεχείᾳ ἀπολύτως! Ὁ Σατανᾶς, ὡσαύτως, θὰ καταστραφῇ, κατ' αὐτούς. Ἡ δὲ γῆ, μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν ταύτην τῶν ἀμαρτωλῶν, θὰ καθαρισθῇ διὰ πυρός· καὶ τότε θὰ κατέλθουν οἱ ἀθανατοποιηθέντες σεσωσμένοι, διὰ νὰ ζήσουν ἐπὶ τῆς γῆς αἰωνίως μὲ ὑλικά σώματα, ἀλλὰ ἄφθαρτα καὶ τελειοποιημένα, μὴ ἔχοντα ἀνάγκην τροφῆς κ.λ.π.

Ταῦτα ἐν λεπτομερείᾳ, ὡς πρὸς τὰ ἰδιάζοντα χαρακτηριστικὰ τῶν αἰρετικῶν δοξασιῶν τῶν «Ἀντβεντιστῶν τῆς Ἐβδόμης ἡμέρας». Θὰ ἠδυνάμεθα ὅμως νὰ εἰπώμεν, ὅτι κεντρικὴ πίστις, ἀκολουθουμένη ὑπὸ πάντων τῶν ἀντβεντιστικῶν ὁμάδων, εἶναι ἡ ἐξῆς : Ἡ δευτέρα ἔλευσις τοῦ Κυρίου εὐρίσκεται, κατ' αὐτούς, ἐπὶ θύραις. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἀθάνατος, ἀλλ' ἡ ἀθανασία θὰ δοθῇ, τάχα, ὡς δῶρον μετὰ τὴν ἀνάστασιν εἰς μόνους τοὺς σεσωσμένους. Αἱ ψυχαὶ τῶν τεθνεώτων εὐρίσκονται, δῆθεν, ἐν ἀναισθησίᾳ. Οἱ μὴ σεσωσμένοι θὰ ἐκμηδενισθοῦν, τάχα,

δομοῦ μετὰ τοῦ Σατανᾶ. Καὶ ἡ αἰώνιος ζωὴ θὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀναμενομένην χιλιετῆ βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ θὰ συνεχισθῇ ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἐπιπροσθέτως, ἐκ τῶν λεγομένων ἀντβεντιστικῶν αἵρέσεων, ἡ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ» διδάσκει καὶ αὐτὴ καὶ τηρεῖ τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου, ὡς καὶ τὰς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου περὶ καθαρῶν καὶ ἀκαθάρτων, καὶ ἀπαγορεύει, συμφώνως πρὸς τὸν Ἰουδαϊκὸν νόμον, τὸ χοίρειον κρέας. Ἐτέρα ἀντβεντιστικὴ αἵρεσις, ὑπὸ τὸ ὄνομα καὶ αὐτὴ «Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ», ἀκολουθεῖ πάσας τὰς ἀντβεντιστικὰς διδασκαλίας, πλὴν τῆς τηρήσεως τῆς Ἑβδομῆς Ἡμέρας, τῆς εἰσαχθείσης ὑπὸ τῆς κυρίας Γουάιτ, τὰς ἀποκαλύψεις τῆς ὁποίας ἡ μερὶς αὐτῆ τῶν ἀντβεντιστῶν ἀπεχθάνεται. Ἐπὶ πλέον δέ, τηρεῖ αὐστηρῶς τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθιμον τῆς νίψεως τῶν ποδῶν.

Ἐτέρα ὁμάς, ὀνομαζομένη «Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ τῆς Ὁρεγκον τοῦ Ἰλινόις», παραδέχεται εἰδικώτερον, ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ θὰ ἰδρυσθῇ, τάχα, ἐν Ἱερουσαλήμ, ὀπόθεν θὰ κυβερνηθῇ, δῆθεν, ὁλος ὁ κόσμος. Οἱ δὲ Ἑβραῖοι θὰ εἶναι τότε, κατὰ τὴν αἵρεσιν ταύτην, οἱ μᾶλλον προνομιούχοι καὶ ὁ κάθε «ἅγιος», ἦτοι ὁ κάθε σεσωσμένος, θὰ λάβῃ τὴν ἀνάλογον θέσιν πλησίον τοῦ Χριστοῦ.

Αὐταί, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, εἶναι αἱ ἀκρότητες τῶν διαφορῶν ἀντβεντιστικῶν ἀποχρώσεων, ἡ πίστις τῶν ὁποίων, κατὰ τὰ ὑπόλοιπα, εἶναι, κατὰ βάσιν, ἄκρως προτεσταντικὴ. Διότι ἀπορρίπτουν τὴν ἱερωσύνην, τὰ μυστήρια, τὴν ἐπίκλησιν πρὸς τοὺς Ἁγίους καὶ τὴν Θεοτόκον κ.λ.π., ὅπως ὅλοι οἱ προτεστάνται.

Ἄρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑΣ

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἐὐχαρίστως πληροφοροῦμεν τοὺς Αἰδεσιμωτάτους Ἐφημερίους, ὅτι «ΤΟ ΧΑΡΟΥΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ», καθυστερήσαν ἔνεκα μερικῶν τεχνικῶν ἐμποδίων, συνεχίζει τώρα τὴν ἔκδοσίν του. Ἦδη ἐκυκλοφόρησε τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ νέου ἔτους 1956. Ἐντὸς τῶν ἡμερῶν κυκλοφορεῖ καὶ τὸ διπλοῦν τεῦχος τῶν μηνῶν Φεβρουαρίου καὶ Μαρτίου. Εὐθὺς δ' ἀμέσως θὰ κυκλοφορήσῃ καὶ τὸ τεῦχος τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου. Καὶ ἐφεξῆς, θὰ συνεχισθῇ ἡ ἔκδοσις κανονικῶς. Ἡ συνδρομὴ παραμένει καὶ ἐφέτος ἡ ἰδία, ἦτοι δρχ. 30 (διὰ τοὺς Κληρικοὺς δρχ. 20) δι' ὀλόκληρον τὸ ἔτος, καὶ τὸ ἥμισον διὰ μίαν ἑξαμηνίαν.

ΘΕΜΑΤΑ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΥ

Β'.

Προσήλωση πρὸς τὸν Θεὸν φανερώουν οἱ διάφορες ἐκκλησιαστικὲς εὐχῆς. Ὁ ἐνδιάθετος λόγος γίνεται προφορικός, γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τὸν Θεόν. Θ' ἀρκεστοῦμε σὲ τρία παραδείγματα:

Καὶ ἰκάνωσον ἡμᾶς προσενεγκεῖν σοι Δῶρά τε καὶ Θυσίας πνευματικὰς, ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων...

(Εὐχὴ τῆς Προσκομιδῆς Θ. Λειτουργίας Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου).

Ποίησον, σὺν τῇ εἰσόδῳ ἡμῶν, εἴσοδον ἀγίων Ἀγγέλων γενέσθαι, συλλειτουργούντων ἡμῖν καὶ συνδοξολογούντων τὴν σὴν ἀγαθότητα...

(Εὐχὴ τῆς Εἰσόδου τοῦ Εὐαγγελίου Θ. Λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου)

Σὺ πάσας ἡμῶν τὰς αἰσθήσεις τῆς ἐμπαθοῦς νεκρώσεως ἐλευθέρωσον, ἀγαθὸν ταύταις ἡγεμόνα τὸν ἔνδοθεν λογισμόν ἐπιστήσας...

(Εὐχὴ Πιστῶν πρώτη Θ. Λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων).

Καὶ οἱ εὐχῆς τοῦ Ὁρθρου καὶ τοῦ Ἑσπερινοῦ χαρακτηρίζονται ἀπὸ θερμῆ πίστη:

Χάρισαι ἡμῖν τὸν τῆς Δικαιοσύνης Ἥλιον καὶ ἀνεπηρέαστον τὴν ζωὴν ἡμῶν διαφύλαξον ἐν τῇ σφραγίδι τοῦ Ἁγίου σου Πνεύματος,...

(Εὐχὴ Γ' Ὁρθρου).

Παράσχου δὲ ἡμῖν τὴν παροῦσαν ἐσπέραν καὶ τὴν ἐπιούσαν νύκτα εἰρηνικὴν...

(Εὐχὴ Ζ' Ἑσπερινοῦ).

Στὶς διάφορες ἑορτές, οἱ εὐχῆς τῶν Ἀκολουθιῶν εἶναι ἐκφραστικὲς μιᾶς ἰδανικῆς τελειότητος, τὴν ὁποία δὲν κατέχει ὁ εὐχόμενος, ἀλλὰ διαρκῶς τείνει νὰ τὴν προσεγγίσει. Τὴν τάξιν τοῦ σύμπαντος θέλουν νὰ συλλάβουν οἱ λέξεις τῶν σχετικῶν εὐχῶν:

Ἡ ἀενάως βρούσα ζωτικὴ καὶ φωτιστικὴ πηγὴ, ἡ συναϊδιος τοῦ Πατρὸς δημιουργικὴ δύναμις, ὁ πᾶσαν τὴν οἰκονομίαν, διὰ τὴν τῶν βροτῶν σωτηρίαν, ὑπερκάλλως πληρώσας, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ... ἐπάκουσον ἡμῶν δεομένων σου...

(Εὐχὴ Ἀκολουθίας γονυκλισίας τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς).

Πολλές φορές στις ευχές έχουμε ρητορικά σχήματα. Ίδίως ἡ ἐπαναφορὰ εἶναι συχνή. Μιὰ λέξη, πού εἶναι ἀφετηρία ἐπαλλήλων προτάσεων, δίνει δύναμη στήν εὐχή :

Σήμερον ὁ τῆς Ἑορτῆς ἡμῖν ἐπέστη καιρός... Σήμερον ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐν εἶδει περισσεύσας, τοῖς ὕδασι ἐπεφοίτησε. Σήμερον ὁ ἄδυτος Ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ ὁ κόσμος τῷ φωτὶ Κυρίου καταναγάζεται. Σήμερον ἡ σελήνη λαμπραῖς ταῖς ἀκτίσι τῷ κόσμῳ συνεκλαμπρύνεται. Σήμερον οἱ φωτοειδεῖς ἀστέρες τῇ φαιδρότητι τῆς λάμπειός τὴν οἰκουμένην καλλωπίζουσι... Σήμερον ὁ Προφήτης καὶ Πρόδρομος τῷ Δεσπότη προσέρχεται, ἀλλὰ τρόμῳ παρίσταται, ὁρῶν Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασι...

(Εὐχὴ Ἀκολουθίας τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ τῶν Θεοφανείων τοῦ Χριστοῦ).

Ίδιαιτέρο τόνο παίρνει ἡ εὐχή στίς Ἀκολουθίες, πού σχετίζονται μὲ τὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὰ πρόσωπα τοῦ Θυσιαστηρίου. Εἶναι σαφέστατο ἐδῶ τὸ λειτουργικὸ περιεχόμενον τῶν εὐχῶν. Εἶναι ταυτισμένο μὲ τίς χριστιανικὲς διδασχές :

Ἀγιάσον τὸν Οἶκον τοῦτον. Πλήρωσον αὐτὸν φωτὸς αἰδίου. Αἰρέτισον αὐτὸν εἰς κατοικίαν σὴν. Ποίησον αὐτὸν σκῆνωμα δόξης σου. Κατακόσμησον αὐτὸν τοῖς θείοις σου καὶ ὑπερκόσμοις χαρίσμασι... Φύλαξον αὐτὸν ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος ἀσάλευτον, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ Θυσιαστήριον Ἄγιον Ἀγίων ἀνάδειξον...

(Εὐχὴ εἰς Ἐγκαίνια ναοῦ).

Τὸ ἴδιο αὐστηρὸ αἶτημα ἐξωτερικεύουν οἱ λέξεις στὴ χειροτονία ἐπισκόπου, ἱερέως, διακόνου :

Σὺ, Χριστέ, καὶ τοῦτον τὸν ἀναδειχθέντα οἰκονόμον τῆς Ἀρχιερατικῆς χάριτος, ποίησον γενέσθαι μιμητὴν σοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Ποιμένος...

(Εὐχὴ ἐπὶ χειροτονίᾳ Ἐπισκόπου).

Σὲ ὅλα τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς, εὐάρεστα ἢ δυσάρεστα, ἀνταποκρίνονται κάθε φορὰ διάφορες εὐχές τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ πολλές αὐτές εὐχές ἔχουν σὲ κάθε περίπτωσι ἕνα τόνο ἰδιαιτέρο. Θὰ παραθέσουμε κάποια ἀποσπάσματα τους, ὅπου φαίνεται ἡ ὕψηλὴ εὐαισθησία πού τίς χαρακτηρίζει. Εἶναι ἀξιανάγνωστες ἐπικλήσεις ἱεροπρεπεῖς γιὰ τὴν ἐπέμβασι τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Κάθε μιὰ εὐχὴ ἐκφράζει μιὰ βουλευτικὴ τάσι, πού τὴν πραγματοποιήσει τῆς ὁ ἴδιος ὁ εὐχόμενος τὴ θεωρεῖ ὅτι ὑπερβαίνει τὴν ἀνθρώπινη

προαίρεση—γι' αὐτὸ καὶ ὑψώνει τὸ βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανόν.
'Ανάγονται οἱ εὐχῆς σὲ ἀνάγκες εὐεργεσίας τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος.

Θὰ σταθοῦμε σὲ κάποιες περιπτώσεις εὐχῶν, ὅπου ὅλα τὰ καλὰ ἔργα τῆς εἰρήνης, ἢ ἔντιμη ζωὴ τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων εὐλογοῦνται καὶ ἀγιάζονται. Ὅλα θαρεῖς πὼς παίρνουν μιὰν ὁσιότητα:

Ἔδρασον τὸν οἶκον αὐτὸν ἐπὶ τὴν στερεὰν πέτραν, ἦν, κατὰ τὴν σὴν θεῖαν ἐν Εὐαγγελίοις φωνήν, οὐκ ἄνεμος, οὐχ ὕδωρ, οὐχ ἕτερόν τι καταβλάψαι ἰσχύσει...

(Εὐχὴ ἐπὶ θεμελίου οἴκου).

Ἄνοιξον ἡμῖν τὸν θησαυρόν σου τὸν μέγαν καὶ ἀγαθὸν καὶ οὐράνιον... καὶ διάστειλον ἀφ' ἡμῶν ἅπαντα τὰ βιβρώσκοντα τὸν καρπὸν τῆς γῆς ἡμῶν...

(Εὐχὴ ἐπὶ εὐλογίᾳ σπόρου).

Ἐδλόγησον τὸν οἶνον τοῦτον, ὡς ἠδλόγησας τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακώβ καὶ τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωὰμ καὶ τὸ ποτήριον τῶν ἁγίων σου Ἀποστόλων...

(Εὐχὴ ἐπὶ εὐλογίᾳ οἴνου).

Ἐδλόγησον καὶ τὴν ποιμνὴν ταύτην καὶ πλήθυνον καὶ ἐνδυνάμωσον αὐτήν... Περιφρούρησον αὐτήν δι' ἁγίων Ἀγγέλων σου...

(Εὐχὴ εἰς τὸ εὐλογεῖσαι ποιμνὴν).

Καὶ ἄλλες ἀκόμα εὐχῆς ἔχουν τὴν εὐχαριστία καὶ τὴν ἰκεσία μαζί πρὸς τὸν Θεόν, μὲ τὴ συγκεκριμένη τους διατύπωση. Σὲ περιστάσεις πού ἡ ἀνθρώπινη ἐνέργεια εἶναι περιορισμένη, ἢ ἐξάρτηση τῆς εὐνοϊκῆς ἐκβάσεως ἀνατίθεται στὸν Θεόν:

Ὁ ἐν ἀπόροις πόρους εὐρίσκων, ἀρρήτοις λόγοις ἀκαταλήπτου σοφίας, καὶ ἐξ ἀνίκμων πέτρας ὑδάτων παρασκευάσας ρυῆναι χειμάρρους καὶ διψῶντα τὸν σὸν ἐμπλήσας Λαόν... χάρισαι ἡμῖν ὕδωρ ἐν τῷδε τῷ τόπῳ διειδές τε καὶ πότιμον, ἄφθονον μὲν εἰς χρῆσιν, ἀβλαβές δὲ πρὸς ἀπόλασιν...

(Εὐχὴ ἐπὶ ὁρῶσει φρέατος).

Πάντα ἐναντίον ἄνεμον κοίμισον, καὶ τὰ κύματα πρᾶννον, καὶ τὸν κλύδωνα κατάπανσον, καὶ διέγειρον τοὺς ἐπιτηδείους καὶ εὐθέτους καιροὺς καὶ ἀνέμους, κυβερνήτης καὶ βοηθὸς πανταχοῦ γενόμενος τοῖς δούλοις σου, ὁδηγῶν αὐτοὺς εἰς λιμένα σωτηρίας...

(Εὐχὴ ἐπὶ δυσκρασίας ἀέρων).

Κι' από τις χαρές τῆς ζωῆς κι' από τὴ λύπη τοῦ θανάτου ἡ εὐχὴ τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀπουσιάζει. Σὲ ὅλες ὅμως τὶς περιπτώσεις δίνει ἓνα πνευματικὸ νόημα.

Στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἀρραβῶνος μιὰ εὐχὴ ἀνατρέχει στὸ συμβολικὸ νόημα τοῦ «δακτυλιδίου», γιὰ νὰ δείξει τὴν εὐστάθεια τοῦ δεσμοῦ, ποῦ τὸν εὐλογεῖ ἡ Ἐκκλησία:

Στήριξον τὸν ἀρραβῶνα αὐτῶν ἐν πίστει καὶ ὁμοιοίᾳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ. Σὺ γάρ, Κύριε, ὑπέδειξας δίδοσθαι τὸν ἀρραβῶνα καὶ στηρίζεσθαι ἐν παντί. Διὰ δακτυλιδίου ἐδόθη ἡ ἐξουσία τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ. Διὰ δακτυλιδίου ἐδοξάσθη Δανιὴλ ἐν χώρᾳ Βαβυλῶνος. Διὰ δακτυλιδίου ἐφανερώθη ἡ ἀλήθεια τῆς Θάλας. Διὰ δακτυλιδίου ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος οἰκτιρῶν γέγονεν ἐπὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ...

(Εὐχὴ Ἀκολουθίας Ἀρραβῶνος).

Στὴ Νεκρώσιμη Ἀκολουθία ἡ εὐχὴ, ποῦ ἓνα τμῆμα της — ὅπως σὲ ὅλες, ἄλλωστε, — παραθέτουμε, συμφωνεῖ μὲ τὸ περιεχόμενον τῶν ποιητικῶν τροπαρίων τῆς Ἀκολουθίας αὐτῆς, καθὼς διατυπώνει σταθερὰ τὴν προσδοκία γιὰ τὴν ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς τοῦ «θανόντος»:

Αὐτός, Κύριε, ἀνάπαυσον τὴν ψυχὴν τοῦ κεκοιμημένου δούλου σου ἐν τόπῳ φωτεινῷ, ἐν τόπῳ χλοερῷ, ἐν τόπῳ ἀναρβύσεως, ἐνθα ἀπέδρα πᾶσα ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμός...

Δὲν εἶναι σὲ στίχους ἀπλωμένες οἱ εὐχὲς τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι στὸν πεζὸ λόγο. Κι' ἀπὸ τὸν πεζὸν λόγο προσδοκοῦμε κάθε φορά κάτι τὸ θετικώτερο ἀπὸ τὸν ποιητικὸν λόγο, ἢ καὶ κάποτε ἐκεῖνο ποῦ δὲν περιέχει ποιητικὰ συστατικά. Ἄς θυμηθοῦμε, ὅτι στὶς ἡμέρες μας τὸ πεζογράφημα θεωρεῖται σχεδὸν συνυφασμένο μὲ τὸν λεκτικὸν ρεαλισμὸν.

Στὶς προθέσεις ὅμως ἐκείνων, ποῦ ἔγραψαν τὶς εὐχὲς τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ὑπάρχει ὁ ὀρθολογισμὸς τῆς πεζότητος ἢ ἡ τεχνικὴ δεξιότητιὰ τοῦ πεζοῦ λόγου. Τὸ ὕφος τους εἶναι ὕφος ποιήσεως. Νομίζει κανένας, ὅτι γιὰ κάθε εἶδος τῆς ἐκκλησιαστικῆς φιλολογίας ζωντανεύουν οἱ λέξεις τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ (Λόγος ΜΒ', Συντακτῆριος, κεφ. 26-27), καθὼς προτρέπει: «τιμήσατε Θεὸν πλέον τῆς συνηθείας».

Τὸ ὕφος στοὺς βυζαντινοὺς πηγάζει ἀπὸ τὸν θρησκευτικὸν λυρισμὸν. Αὐτὸς ὁ θρησκευτικὸς λυρισμὸς καὶ στὸν ὑμνογράφο, καθὼς καὶ στὸν συγγραφέα εὐχῶν τοῦ Εὐχολογίου, ὅπως καὶ στὸν βυ-

ζαντινὸ ζωγράφο, εἶναι ἀντιμέτωπος στὸν ρεαλισμό, ἀφοῦ δημιουργεῖ τὴν ψυχικότητα ποὺ ὑψώνεται στὶς σφαῖρες τῶν ὀραμάτων καὶ τῶν ὀπτασιῶν. Ὁ Π. Α. Μιχαηλῆς στὸ βιβλίο του «Αἰσθητικὴ θεώρηση τῆς βυζαντινῆς τέχνης» (1946) ἀφιερώνει τὸ 2ο κεφάλαιο (σελ. 83-143) τοῦ β' μέρους στὴν «ἐκφραση τοῦ Ὑψηλοῦ στὴ βυζαντινὴ ζωγραφικὴ». Ὅλο τὸ Β' μέρος ἄλλωστε ἀναφέρεται στὸ «Ὑψηλὸ στὴ βυζαντινὴ τέχνη» (σελ. 23-174). Κάποιες παρατηρήσεις, ποὺ διατυπώνονται γιὰ τὸν βυζαντινὸ ζωγράφο, ἰσχύουν καὶ γιὰ τὸν σύγχρονό του ὑμνογράφο καὶ γιὰ τὸν συγγραφέα εὐχῶν.

Πρέπει ἐδῶ νὰ γίνῃ ἀπαραίτητα μιὰ διάκριση: Στὶς εὐχὲς τῶν ἀρχαίων, ἰδίως στὶς παλαιότερες, δὲν ὑπάρχει ἠθικὴ ἀντιδιαστολὴ μεταξὺ εὐχῆς καὶ ἀρεῆς. Συχνότατῃ σ' αὐτὲς εἶναι ἡ εὐχὴ γιὰ τὴ βλάβη ἄλλων καὶ ἡ ἐπίκληση τῆς θείας ὀργῆς. Στὶς χριστιανικὲς εὐχὲς ὅμως, ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς σπανιώτατες ἐξαιρέσεις, ἀποφεύγεται αὐτό, γιατί, κατὰ κανόνα, αὐτὲς εἶναι ἰδίως ἐνθερμες καθικετεύσεις γιὰ τὴν εὐεργετικὴ ἐπέμβαση καὶ τὴν ἀρωγὴ τοῦ Θεοῦ.

Πρέπει, ἐπίσης, νὰ τονισθεῖ ὅτι ἡ ἔννοια τοῦ Θεοῦ καὶ στὶς εὐχὲς νοεῖται ὡς ἀνώτατη πραγματοποίηση ὑψηλῶν σκοπῶν. Ἐκεῖ ἐνσωματώνεται γιὰ τὸν εὐχόμενο ἡ πίστη, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐλπίδα. Καὶ ὅλα ὅσα στὶς χριστιανικὲς εὐχὲς ἀφοροῦν τὸν Θεὸν ἀποτελοῦν κατάφαση τάξεως καὶ λογικότητας.

Ὅ,τι ἀποτελεῖ τὴ βαθύτερη οὐσία τῆς εὐχῆς εἶναι ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τὸ θρησκευτικὸ δέος ὡς βίωμα, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἡ ποιητικὴ διάθεση ὡς διερμηνευση αὐτοῦ τοῦ βιώματος.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΕΥΔΗΣ

ΔΙΑ ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

1ον

Εἰς τὴν Β' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν

(1 Ἀπριλίου 1956)

«Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, λέγει τῷ παρλυτικῷ τέκνον, ἀφέωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου».

(Μάρκ. 2,5)

Ἀπροσδόκητος, ὁμολογουμένως, ἀπάντησις εἰς τὸν πόνον τοῦ παρλυτικοῦ καὶ εἰς τὰς τόσας προσπάθειάς ποὺ προηγήθησαν μέχρις ὅτου φθάσῃ πλησίον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Τόσον ὁ ταλαίπωρος καὶ πονεμένος αὐτὸς ἄνθρωπος, ὅσον καὶ οἱ μοχθήσαντες διὰ νὰ τὸν ἀνεβάσουν εἰς τὴν στέγην καὶ νὰ τὸν κατεβάσουν ἔπειτὰ διὰ σχοινίων ἐντὸς τῆς οἰκίας καὶ εἰς τὴν θέσιν

δπου εύρισκετο ό Κύριος, άνυπομονούσαν ν' άκούσουν άπό τό στόμα του θείου Ίατρού ένα λόγον θαυματουργικόν και θεραπευτικόν. Παραδόξως όμως, και με πολλήν έκπληξιν, άκούουν κάτι άλλο « τέκνον, άφ έωνται σοι αί άμαρτίαι σου ».

“Ομως, άγαπητοί, ή φράσις αυτή του Κυρίου είναι φράσις θεραπευτική. Τά λόγια αυτά άπετέλεσαν όντως την άρχήν τής θεραπείας του παραλύτου· άρχήν όχι άπλώς χρονικήν, αλλά ούσιαστικήν. “Ο Κύριος, ως σοφώτατος ιατρός, βλέπει τόν άρρωστον εις τό σύνολόν του. Δέν βλέπει μόνον τό πάσχον σώμα. Άλλά, κάτω άπό αυτό, βλέπει την πάσχουσαν ψυχήν. Βλέπει τ. έ. ότι συνδέεται ή άσθένεια του σώματος με την νόσον τής ψυχής. Παρέχει, διά τουτο, την θεραπείαν τής ψυχής πρώτον, διά νά έπακολουθήση, με την πρέπουσαν ταύτην συσχέτισιν, και ή σωματική θεραπεία, ριζική και τελεία. Αυτή άκριβώς ή συσχέτισις τής ψυχικής και σωματικής καταστάσεως, είναι ένα θέμα άξιον ιδιαίτερας προσοχής.

1. “Ηδη, άπό τής εποχής τής Π. Διαθήκης, ό λόγος του Θεού έσημείωνεν, ότι « καρδιάς εύφραινομένης πρόσωπον θάλλει » (Παρ. 15,13)· τ. έ. όταν ό άνθρωπος είναι ψυχικώς ήρεμος, αυτή ή ήρεμία και γαλήνη τής ψυχής έκδηλώνεται και κατοπτρίζεται εις τό πρόσωπον. Με άλλας λέξεις, ή ψυχική γαλήνη έκδηλώνεται εις μίαν σωματικήν άνθηρότητα και υγείαν.

Κατηγορηματικώτερον υπογραμμίζει την άλήθειαν αυτήν ό Κύριος, όχι μόνον εις την σημερινήν περικοπήν του Ιεροϋ Εύαγγελίου, αλλά και εις την περίπτωσην του άλλου εκείνου παραλύτου, ό οποίος επί τριάκοντα όκτώ δόλοκληρα χρόνια έπερίμενε παρά την κολυμβήθραν τής Βηθεσδά, χωρίς ποτε νά κατορθώση νά ριφθῆ πρώτος μέσα εις αυτήν, « μετά την ταραχήν του ύδατος », διά νά θεραπευθῆ. “Όταν τόν συνήνητησεν άργότερα ό Κύριος, μετά την θαυματουργικήν θεραπείαν, του είπεν· « ίδε υγιής γέγονας· μηκέτι άμάρτανε, ίνα μη χεϊρόν τί σοι γένηται » (Ίωάν. 5,14). Δηλ. άπήλαυσε ήδη την σωματικήν σου υγείαν· πρόσχε νά την διατηρήσης και « μηκέτι άμάρτανε »· πρόσχε, μήπως αί συνέπειαι νεωτέρων τυχόν άμαρτιών συντελέσουν νά πάθης και άλλα χειρότερα.

Υπάρχει λοιπόν κάποια άμοιβαίότης μεταξύ τής ψυχικής άσθενείας και τής σωματικής. Δέν λέγομεν, βεβαίως, ότι πάντοτε, όταν έκδηλοϋται μία άσθένεια εις τό σώμα, υπάρχει εξάπαντος όμοια και εις την ψυχήν. Κάθε άλλο. Διότι και άγιοι πολλάνκις υποφέρουν σκώλωπας και μάλιστα άσθνεϊών. Πολλές φορές όμως υπάρχει αυτή ή άμοιβαίότης και ή αντίστοιχία. Προηγείται συνηθέστατα, μία ψυχική νόσος και έπακολουθεϊ τό φαινόμενον εκείνο που έκφράζουν τά λόγια του ύμνωδου· « άπό των πολλών μου άμαρτιών άσθνεϊ τό σώμα, άσθνεϊ μου και ή ψυχή ».

Αυτή ή συνάρτησις και ή συσχέτισις τής ψυχικής και σωματικής καταστάσεως του ανθρώπου είναι κάτι αντίστοιχον με την συνέπειαν και την επίδρασιν που είχεν ή πτώσις του ανθρώπου επί τής υλικής κτίσεως. Έν ό δηλ., όταν ό άνθρωπος έπλάσθη και έγκατεστάθη ύπό του Θεού εις τόν Παράδεισον, όλόκληρος ή κτίσις, και ή έμφυσις και ή άψυχος, είχεν άπόλυτον γαλήνην και άρμονίαν· έν ό τότε τά πάντα ησαν « καλά λίαν » και δέν υπήρχεν ούδεμία άνωμαλία έξ εκείνων που δημιουργούν τας θλίψεις και τόν πόνον, άφ' ότου όμως ή άμαρτία εισήλθεν εις τόν κόσμον, λέγει

πάλιν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, « πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ αὐτὴ ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ » (αὐτόθι 21). Ἡ ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου ἐπῆρ-
 ασεν δολικῆρον τὴν κτίον. Τόση σημασίαν καὶ βαρύτητα ἔχει τὸ λεγόμενον ἡθικὸν κακόν, ἡ ἁμαρτία, ὥστε εἶχε—καὶ ἔχει πάντοτε—ὡς ἀποτέλεσμα τὸ φυσικὸν κακόν, μετὰ τοῦ ὁποίου συμβαδίζει. Κατ' αὐτὴν, ἐπομένως, τὴν συσχετίειν, καὶ ἡ ψυχικὴ νόσος ἐπιδραῖ ἐπὶ τοῦ σώματος.

2. Καὶ ὁ μὲν λόγος τοῦ Θεοῦ, δι' ὧσων ἀνεφέραμεν, ὑποδεικνύει τὴν ἀλληλουχίαν αὐτῆν. Ἄλλα μήπως καὶ ἡ πεῖρα δὲν ὀδηγεῖ πρὸς τὸ ἴδιον συμπέρασμα; Πόσες φορές διάφοροι στενοχωρίαὶ συντελοῦν εἰς τὴν φθορὰν τῆς υγείας! Καὶ πόσες νευρώσεις—αἱ ὁποῖαι δὲν ἀποτελοῦν ὀργανικὰ ἀσθενείας, ἀλλὰ δημιουργοῦνται ἀπὸ ψυχικὰ αἰτία καὶ μετ' αὐτῶν θεραπεύονται—ἐρχονται νὰ πιστοποιήσουν, ὅτι γεγονότα πρὸ πίεθων καὶ ταλαιπωροῦν τὴν ψυχὴν ἔχουν ἀντίκτυπον καὶ εἰς τὸ σῶμα! Καί, τέλος, τί ἄλλο σημαίνει ἡ συνθήκη διαπίστωσης, ὅτι αἱ συνθήκαι τῆς ζωῆς μας, κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν, φθεῖρου τὴν υγείαν καὶ σπάζου τὰ νεῦρα τῶν ἀνθρώπων, ὥστε, παρ' ὅλας τὰς προόδους τῆς ἱατρικῆς, νὰ πληθύνονται οἱ ἀσθενεῖς, καὶ δὴ καὶ οἱ πάσχοντες ἐκ νοσημάτων προδήλως ὀφειλομένων εἰς βαθυτέρας ψυχικὰς αἰτίας (καρκίνος, καρδιοπάθειαι, νευρασθένειαι); Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν 20ὸν αἰῶνα, διὰ νὰ ὀμιλήσῃ, ἐπὶ τέλους, ἡ ἐπιστήμη περὶ ψυχικῆς υγιεινῆς, καὶ περὶ «ιατρικῆς τῆς προσωπικότητος», ὑπερ σημαίνει, ὅτι ἡ ἀσθένεια δὲν πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζεται ὡς ἀφορώσα εἰς τὸ πάσχον μέλος τοῦ σώματος, οὐδὲ εἰς τὸν πάσχοντα σωματικὸν ὀργανισμὸν ἀπλῶς, ἀλλὰ ὡς ἀσθένεια τῆς προσωπικότητος, ὡς γεγονὸς μὲ ψυχοσωματικὰς αἰτίας καὶ ἀποτελέσματα; Ἄλλ' ἔστω καὶ ἀργά, ἐρχονται, εὐτυχῶς, σήμερον οἱ κορυφαῖοι τῆς ἱατρικῆς νὰ θέσουν καὶ αὐτοί, ἀπὸ τῆς ἰδικῆς των πλευρᾶς, τὸ ζήτημα τῆς παραλλήλου συνεργασίας τοῦ ἱατροῦ τοῦ σώματος μετὰ τοῦ ἱατροῦ τῆς ψυχῆς, καὶ νὰ ὀμολογήσουν, ὅτι εἶναι καὶ ἱατρικῶς χρήσιμος ἡ ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς τόνωσις τοῦ ἀσθενοῦς, καὶ ὅτι ἡ ψυχικὴ κάθαρσις, διὰ τῆς ἐξομολογήσεως ἐπιτυγχανομένη, ἔχει πολλάκις ἄμεσον εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀσθενοῦς.

3. Ἐσκέφθημεν ἄρα γε, ὅτι ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ εἶναι, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ κανὼν υγιεινῆς; Ἐσκέφθημεν ποτε, ὅτι ὁ Δεκάλογος καὶ αἱ ἄλλαι θεῖαι ἐντολαὶ δὲν εἶναι μόνον ἡθικαὶ ἐπιταγαί, ἀλλὰ καὶ ὅρος προφυλάξεως καὶ διαφυλάξεως τῆς υγείας; Πράγματι ὁ ἄνθρωπος «ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς καὶ τηρᾶν αὐτάς» ἀποφεύγει πολλὰ ἀπὸ ἐκεῖνα, πρὸ ὑποσκάπτου καὶ φθεῖρου τὴν υγείαν, ἀλλὰ καὶ δὲν φθείρεται εὐκόλα ἀπὸ τὴν πίεσιν τῶν δυσμενῶν γεγονότων τοῦ βίου, ὡς διαθέντων τὸν παράγοντα τῆς πίστεως, ἰσχυρὸν ἀμύνητορα καὶ τοῦ σωματικοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἐξ ἄλλου, εἰς περιπτώσεις ὀρισμένων ἀσθενειῶν, ἰδίως νευρασθενικῶν καταστάσεων, εἴτε ἐξειλιγμένων εἴτε προοικονιζομένων, εἶναι ἀπαραίτητον καὶ συνετὸν νὰ ἐρευνηθῆται μήπως ὑπολανθάνει κάποιον ψυχικὸν δρᾶμα ἢ ὀλισθήμα, ὅποτε τὰ ἄλλα ἱατρικὰ μέσα καθ' ἑαυτὰ εἰς οὐδὲν ὠφελούσιν. Εἶναι ματαιοπονία ἡ χρῆσις αὐτῶν ἄνευ ἀπομακρύνσεως τοῦ ἡθικοῦ καὶ πνευματικοῦ αἰτίου, τοῦ προκαλέσαντος τὸν ψυχικὸν τραυματισμὸν, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται τὸ δυσάρεστον σωματικὸν ἐπακόλουθον.

Ὅταν, ἀγαπητοί, θὰ κριθῶμεν κάποτε ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐβεβαίωσεν ὁ θεῖος λόγος, ὅτι ικομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος

πρὸς ἃ ἐπραξεν, εἴτε ἀγαθόν, εἴτε κακόν». Καὶ αἱ ψυχαὶ κατὰ τὴν ἀνάστασιν θὰ περιβληθοῦν καὶ πάλιν τὰ σώματά των—ἐνδεδυμένα ὅμως ἀφθαρσίαν—, διὰ τὴν συμμετάσχη δόξληρος ἢ ψυχσωματικῆ μας ὑπόστασις εἰς τὰς ἀμοιβὰς ἢ τὰς κολάσεις τῆς αἰωνιότητος. Παραμένει, λοιπόν, αἰωνίως ὁ ψυχσωματικὸς σύνδεσμος. Τὸ σῶμα, ὄργανον τῆς ψυχῆς, καὶ ἐνταῦθα καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, εἴτε συμπάσχει, εἴτε συνδοξάζεται μετ' αὐτῆς.

2ον

Εἰς τὴν Κυρ. τῆς Σταυροπροσκυνήσεως

(8 Ἀπριλίου 1956)

«Τί ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;»

(Μάρκ. 8,36)

Ἐνα πνευματικὸν ζυγὸν μᾶς παρουσίασε σήμερον ἡ περικοπὴ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Μίαν τεραστίαν πλάστιγγα, ἐπὶ τῆς ὁποίας πρόκειται νὰ ζυγισθῇ κάτι τὸ πολυτίμον. Ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τῆς τίθεται ὅλη ἡ γῆ καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ καὶ οἱ θησαυροὶ τῆς, ἀλλὰ καὶ δόλοκληρον τὸ σύμπαν, ὁ ἥλιος καὶ οἱ ἀστέρες καὶ ὁ ὕλικὸς κόσμος ἐν γένει. Εἰς τὴν ἄλλην τίθεται μία μόνον ψυχὴ, μία καὶ μόνη ἀνθρωπίνη προσωπικότης. Καί, ἀπροσδοκῆτως διὰ τοὺς μὴ κατέχοντας τὴν ὀρθὴν ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων, ἡ ζυγαριὰ κλίνει πρὸς τὸ μέρος τῆς ψυχῆς! Τὸ εἶπε ρητῶς ὁ Κύριος, ὅτι δόλοκληρος ὁ κόσμος δὲν ἰσοφαρίζει τὴν ἀξίαν μιᾶς ψυχῆς· «τί ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;»

Ἰδοὺ μία διακήρυξις κατ' ἐξοχὴν κολακευτικὴ διὰ τὸν ἄνθρωπον. Οὐδεὶς ὕμνος πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν ἐξάιρει αὐτὴν τόσον, ὅσον τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Κυρίου. Τὸ ἀντιλαμβάνομεθα; Ὅσονδήποτε μικρὸς καὶ ἄσημος καὶ ἂν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, διὰ τὴν ψυχὴν του καὶ μόνην, ἀποτελεῖ ὕπερξιν ὑπερκοσμίου ἀξίας.

1. Δὲν εἶναι τοῦτο ὑπερβολή. Δὲν εἶναι σχῆμα λόγου. Διότι καὶ ἡ πλάστιγγ, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλοῦμεν, δὲν εἶναι ἀπλῆ αἰσθητοποίησης τῶν ἐκφραστικῶν ἐκείνων λόγων τοῦ Κυρίου: «τί ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;» Ἄλλ' ὑπάρχει εἰς τὴν πραγματικότητά. Καὶ ἡ Ἐκκλησία τὴν παρουσίασε σήμερον ἐνώπιόν μας. Εἶναι ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου. Ἐπάνω εἰς αὐτὸν ἐζυγίσθη ἡ ἀξία τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. Καὶ ἐβάρυνε τόσον, ὥστε νὰ μὴ εὐρίσκεται ἄλλο ἀντίβαρον δι' αὐτὴν ἐκ τῶν ἐγκοσμίων· «Ὁ ὕφθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ... ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ» (Α' Πέτρ. 1,18-19). Προκειμένου νὰ ὀρισθῇ τὸ λύτρον διὰ τὴν ἐξαγορὰν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ τὴν ἀπολύτρωσιν αὐτῆς ἀπὸ τὴν καταδίκην, ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας, δὲν εὐρίσκεται εἰ μὴ τὸ Αἷμα τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀντίλυτρον αὐτῆς. Καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου ἔγινε τὸ ὄργανον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσεφέρθη ἡ ἀνεκτίμητος ἐκείνη θυσία, καὶ ὁ ζυγὸς ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐσταθμίσθη ἡ ψυχὴ μας· καὶ ἀπεδείχθη, ὅτι ἀξίζει τόσον, ὥστε ὁ Θεὸς «τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκε» πρὸς σωτηρίαν τῆς.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀξία τῆς ψυχῆς. Οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχάγγελοι, οὔτε ὄλα μαζί τὰ κτίσματα τοῦ Θεοῦ, ἐὰν ἐθυσιάζοντο, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιφέρουν σωτηρίαν ψυχῶν καὶ λύτρωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς « τοῦ ἰδίου Υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο » χάριν ἡμῶν. Αὐτὴν τὴν ἄπειρον Θυσίαν ἀποφασίζει, δι' ἡμᾶς, ὁ Θεός· ὅπερ σημαίνει ὅτι οὐδεμία ἄλλη μικρότερα Θυσία θὰ ἐξησφάλιζε τὴν σωτηρίαν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν δὲ τοιαύτη Θυσία γίνεται ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ποῖος δὲν κατανοεῖ πλέον ὅτι ἡ ἀξία τῆς ψυχῆς εἶναι ἄπειρος;

2. Καὶ ἐρωτᾶται· διατί λοιπὸν ἔχει τόσῃν ἀξίαν ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ καὶ προσωπικότης; Διότι ὄλα μὲν τὰ ἄλλα δημιουργήματα εἶναι ὕλικά, ἐν ᾧ ἡ ψυχὴ εἶναι πνευματικὴ ὑπόστασις. Ἡ ὑπεροχὴ τοῦ πνεύματος, ἐν σχέσει πρὸς τὸν ὕλικόν κόσμον, συνιστᾷ κατὰ πρῶτον λόγον τὴν ὑπερκόσμιον ἀξίαν τῆς ψυχῆς. Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ ἄλλος σοβαρώτατος λόγος. Πάντα τὰ λοιπὰ ὄντα καὶ ἡ ἀψυχος κτίσις εἶναι δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ παιδί τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι θεωροῦμεν, ὅτι ὄλα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ καὶ ἡ περιουσία μας εἶναι πάντοτε κατωτέρας ἀξίας ἐν σχέσει πρὸς τὰ παιδιὰ μας, καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, τὸ τέκνον Του, εἶναι πολυτιμότερον ἢν ὑπὲρ πᾶσαν τὴν ἄλλην κτίσιν. Ὅσονδήποτε καὶ ἂν εἶναι κανεὶς πλούσιος σφόδρα· ὅσοιδήποτε θησαυροὶ καὶ ἂν ὑπάρχουν εἰς τὴν διάθεσίν του· ἐμπρὸς εἰς τὸ δίλημμα νὰ διασώσῃ ἐκ τινος κινδύνου (πυρκαϊᾶς, σεισμοῦ, ναυαγίου κ.τ.τ.) ἐν ἐκ τῶν δύο, ἢ τὰ παιδιὰ του ἢ τὴν περιουσίαν του, ποῖος ποτε θὰ ἐδίσταζεν εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν ἀπόφασιν; Ποῖος δὲν θὰ ἠσθάνετο τὴν ἀξίαν τῶν τέκνων του, ὡς ὑπερακοντίζουσαν πᾶσαν ἄλλην ὕλικὴν ἀξίαν; Ἡ σύγκρισις αὐτὴ βοηθεῖ νὰ ἐνοησῶμεν κάπως τὴν θέσιν καὶ τὴν ἀξίαν εἰς τὴν ὁποίαν τοποθετεῖ τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός, ἐν σχέσει πρὸς τὸν ὕλικόν κόσμον.

3. Ἄλλ' ἐπὶ πλέον, ὁ Θεὸς ἔδωκε τὴν εἰκόνα Του εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ὅπως τὰ τέκνα ἔχουν πολλὰς ὁμοιότητας πρὸς τοὺς γονεῖς των, ἔτσι ἠθέλησεν ὁ Θεὸς νὰ πλάσῃ τὸν ἄνθρωπον «κατ' εἰκόνα» Του, νὰ τὸν προικίσῃ δηλ. μὲ πνευματικὰ προσόντα—λογικὸν καὶ ἐλευθερίαν, κυρίως,—τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ἔχει εἰς ἄπειρον βαθμὸν. Ἐδῶκε καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰ δύο μοναδικὰ αὐτὰ εἰς ὅλην τὴν κτίσιν πτερά, τοῦ νοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας, διὰ νὰ ὑψωθῇ, τῇ βοηθείᾳ αὐτῶν, καὶ νὰ «φέρεται ἐπὶ τὴν τελειότητα», πραγματοποιῶν οὕτω ἠθικὰς πτήσεις καὶ κατακτήσεις καὶ ἐξελισσόμενος ἠθικῶς «καθ' ὁμοίωσιν», σχετικὴν πάντοτε, τοῦ Κτίσαντος αὐτόν. Μόνος ὁ ἄνθρωπος διαθέτει τὴν διάνοιαν καὶ μόνος αὐτὸς ἐνεργεῖ ἐλευθέρως καὶ αὐτεξουσίως. Αἱ ἀνά τοὺς αἰῶνας κατακτήσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος προβάλλουσιν ἀνάγλυφον τὴν ἐκδήλωσιν καὶ ἀξιοποίησιν τῶν δυνάμεων τούτων τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ἐξαίρουσι τὴν ἀνεκτίμητον ἀξίαν αὐτῆς. Ἐὰν σκεφθῶμεν ἀκόμη, ὅτι, ἐν ᾧ τὰ πάντα εἶναι πρόσκαιρα καὶ φθαρτά, μόνῃ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατος καὶ αἰώνιος· ἐν ᾧ τὸ σῶμα, « ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρ' ἐλεύσοντα », μόνον αἱ ψυχαὶ ἡμῶν μένουσι εἰς τοὺς αἰῶνας, μαζί μὲ τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἀγγελικὸν κόσμον, καθίσταται πλέον ἢ φανερὰ ἢ ἄπειρος ἀξία τῆς ψυχῆς.

Καὶ τώρα τὸ συμπέρασμα καὶ ὁ σκοπός. Ἀποτελοῦμεν διακεκριμένας ὑπάρξεις ἐντὸς τῆς ὅλης δημιουργίας. Δὲν ἀρκεῖ ὅμως νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι εἴμεθα ἡ κορωνὴ τῆς δημιουργίας. Εἶναι ἀνάγκη νὰ κατανοήσωμεν τὸ λόγιον τοῦ Κυρίου, «τί ὠφελησεῖ ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;».

Διότι είναι ἀληθές, ὅτι εἰς πολλὰ ἄλλα πράγματα, ἀμφιβόλου ἢ προσκαίρου ὠφελιμότητος, ἐκδαπανῶμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας. Ἐὰν ὁμως ὑπάρχη ἡ κατανόησις, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἡ μένουσα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀσφαλῶς θὰ ἐνταθῆ καὶ ἡ προσπάθεια διὰ νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὸ αἰώνιον μέλλον μας.

Ἄς μὴ πωλῶμεν, ἀγαπητοί, τὴν ψυχὴν μας μὲ τὸ εὐτελές τίμημα τῆς ἁμαρτίας. "Ὅταν τόσον φθηνὰ ἀπεμπολῶμεν τὸν ἀνεκτίμητον θησαυρὸν μας, τοῦτο σημαίνει ὅτι δὲν ἔχομεν συναίσθησιν τῆς ἀξίας του. Οἱ ἐχθροὶ τῆς ψυχῆς (ἡ ἁμαρτία, ὁ κόσμος καὶ ὁ «ἄρχων τοῦ αἰῶνος τούτου») ἀποδεικνύουν καὶ αὐτοὶ ὅτι εἶναι μεγάλη ἡ ἀξία τῆς, μὲ τὸ νὰ ζητοῦν νὰ τὴν προσεταιρισθοῦν. Ποῖός ποτε ζητεῖ νὰ κλέψῃ ἢ νὰ ἀρπάξῃ ἀνάξια λόγου πράγματα; Ἄλλὰ καὶ ποῖος δὲν φρουρεῖ καὶ δὲν ἀσφαλίζει τὰ πολυτίμα; Ἄς περιφρουρήσωμεν, λοιπόν, τὸν θησαυρὸν μας, τὴν ψυχὴν μας, ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀπώλειαν. Ἴδου τὸ σύνθημα τῆς παρούσης ἡμέρας.

3ον

Εἰς τὴν Δ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν (15 Ἀπριλίου 1956)

«Φέρετε αὐτὸν πρὸς με». (Μάρκ. 9,19)

Ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἐντολῆς αὐτῆς τοῦ Κυρίου ἐπέφερε τὸ ἀποτέλεσμα τὸ θαυμαστόν, τὴν θεραπείαν τοῦ ἀσθενοῦς νέου καὶ τὴν λύσιν τοῦ δράματος τοῦ οικογενειακοῦ, τοῦ μεγάλου.

Εἶχε προηγηθῆ ταλαιπωρία μακρὰ τοῦ δαιμονιζομένου νέου. « Παιδί ὀθρον » ἐβασανίζετο ἀπὸ τὸ δαιμόνιον καὶ εἶχε καταντήσει δρᾶμα διὰ τοὺς γονεῖς καὶ τὴν περι αὐτὸν κοινωνίαν. Ἀλλὰ εἶχε προηγηθῆ καὶ προσπάθεια πολλή, τόσον ἀπὸ ἰατρικῆς πλευρᾶς, ὅσον καὶ ἐκ μέρους τῶν ἀποστόλων. "Ὅλα ὅμως ἔμεναν ἄνευ ἀποτελέσματος καὶ μόνον, ὅταν ὁ Κύριος ἔδωκε τὴν ἐντολὴν « φέρετε αὐτὸν πρὸς με » καὶ τὸν ἔφεραν, τότε ἐπῆλθε τὸ ἀποτέλεσμα τὸ θαυμάσιον.

Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι τὸ νὰ πλησιάσῃ κανεὶς τὸν Χριστὸν ἀποτελεῖ τὴν καλυτέραν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀσφαλεστέραν ὁδὸν διὰ τὴν λύσιν τῶν μεγάλων προβλημάτων. Μάλιστα. Πρέπει νὰ κατανοήσωμεν, ὅτι ὑπάρχει πάντοτε ἡ « ἐν Χριστῷ » λύσις τῶν προβλημάτων μας. Καὶ ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ ζητήματος ὀλίγας σκέψεις θὰ ἐκθέσωμεν σήμερον.

1. Πράγματι, ὑπάρχει πάντοτε ἡ ἐν Χριστῷ λύσις τῶν προβλημάτων μας. Ζητήματα ἀτομικά, ζητήματα οικογενειακά, ζητήματα κοινωνικά πάντοτε ὑπάρχουν καὶ συχνότατα παραμένουν ἄλυτα. Εἰς τὴν περίπτωσιν, τὴν ὁποίαν διηγήθη τὸ σημερινὸν ἱερὸν Εὐαγγέλιον, εἶδαμεν ἕνα μάλον δρᾶμα, τὸ ὁποῖον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀτομικὸν καὶ οικογενειακὸν καὶ κοινωνικόν. Τὸ ἄτομον πάσχει καὶ μαζὶ του πάσχει ὀλόκληρος ἡ οἰκογένεια καὶ μετ' αὐτῆς καὶ ἡ κοινωνία. Ἄλλ' ὅμως, οὔτε τὸ πάσχον ἄτομον, οὔτε ἡ οἰκογένειά του, οὔτε ἡ κοινωνία προσέφεραν βοήθειαν διὰ τὴν λύσιν τοῦ δράματος καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ ἀρρώστου. Τὸ ἀρρώστο παιδί ἦταν ἀνίκανον νὰ κινηθῆ πρὸς τὸν μέγαν Θεράποντα καὶ Σωτῆρα. Ἀλλὰ καὶ ἡ οἰκογένειά του δὲν κινεῖται πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν. Ἴδου ὁ πατέρας του. Μολοντί ὁ Κύριος εἶχεν ἀρχίσει πρὸ πολλοῦ νὰ θαυματουργῆ, ἐκεῖνος δὲν ἠσθάνθη ποτὲ πίστιν πρὸς τὸν Χριστόν, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ ὑπεθυμίζει ὁ Κύριος τὸ « εἰ δὺνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεῦοντι ». Ἀλλὰ καὶ ἡ κοινωνία ἔμενε μὲ τὰς ἐπιφυλάξεις τῆς εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν Χριστόν. Μερικοὶ μόνον Τὸν ἐπλησίαζαν. Ἄλλ' ἐν

τῷ συνόλω ἢ κοινωνία ἔμενε πολὺ μακριά. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος εἶπε τοὺς βαρεῖς ἐκείνους χαρακτηρισμούς· «ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν;»

2. Ἄλλὰ ἔπρεπε νὰ κατὰστασις αὐτὴ νὰ ὑπερνηθῆ· καὶ διὰ τοῦτο καλεῖ νὰ φέρουν τὸν ἀσθενῆ ἐνώπιόν Του «φέρετε αὐτὸν πρὸς με». εἶναι πρόσκλησις νὰ προσέλθῃ εἰς Αὐτὸν ὁ πάσχων, καὶ ὡς ἄτομον καὶ ὡς οἰκογένεια καὶ ὡς κοινωνία. εἶναι πρόσκλησις νὰ γνωρίσουν οἱ πάντες τὸν Χριστὸν, ὡς Σωτῆρα. Καὶ πράγματι, ὅταν ἀρχίσει ὁ πατέρας νὰ πιστεύῃ καὶ νὰ ἱκετεύῃ τὸν Κύριον «βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ», ἀμέσως τὸ θαῦμα συνετελέσθη καὶ ἡ θεραπεία ἐπῆλθεν.

Πόσες φορές μᾶς παρουσιάζονται ἀνάγκες, ζητήματα καὶ δυσκολίες! Καὶ πόσες φορές πάσχουν ἄτομα, οἰκογένειες, κοινωνίες! καὶ, ἐν ᾧ πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα μέσα καταφεύγουν, παραμελοῦν ἑμᾶς νὰ καταφύγουν εἰς τὴν λύσιν τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ὑποδεικνύει! Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συχνὰ εἰς τὰς ἐπιστολάς του χρησιμοποιεῖ τὴν φράσιν «ἐν Κυρίῳ», «ἐν Χριστῷ», «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» καὶ εἰς πολλὰς περιπτώσεις, ἰδίως εἰς ζητήματα οἰκογενειακά, ἀλλὰ καὶ κοινωνικά καὶ ἠθικά, ὑπογραμμίζει αὐτὴν τὴν φράσιν «μόνον ἐν Κυρίῳ», διὰ νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὰς οἰκογενεῖας καὶ τὴν κοινωνίαν, ὅτι ἡ κάθε δυσκολία πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζεται μὲ τὴν μόνην ἀσφαλῆ καὶ ἀλάνθαστον χριστιανικὴν λύσιν.

3. Βέβαια, δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ πλησιάσῃ ὁ ἰσχυρὸς πρὸς τὸν Χριστόν. Μήπως δὲν τὸ εἶπεν ὁ Κύριος; «οὐδεὶς δύναται ἔλθειν πρὸς με, ἐὰν μὴ ὁ Πατήρ ὁ πέμψας με ἔλκυσῃ αὐτόν». Μάλιστα. εἶναι δῶρον Θεοῦ τὸ νὰ πλησιάσωμεν τὸν Χριστόν. Βλέπετε πολλοὺς νὰ ἀντιτάσσουν πείσμονα ἄρνησιν εἰς τὰς ὑποδείξεις περὶ καταφυγῆς πρὸς τὸν Θεόν, περὶ μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, περὶ συμμορφώσεως πρὸς τὸν ἠθικὸν νόμον τοῦ Εὐαγγελίου κ.τ.τ. Ἐν τούτοις, πόσες φορές οἱ πρῶην σκληροὶ καὶ ἀκαμπτοὶ καὶ ἀμετανόητοι ἔρχεται ὥρα ποὺ μετανοοῦν καὶ εὐρίσκουν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας! Διὰ κανένα, λοιπόν, ἂς μὴ ἀπελπίζωμεθα. Ἄλλ' ἂς προσευχώμεθα. Καὶ θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς χάριτος. Μὴ σπεύδωμεν δὲ νὰ προεξοφλῶμεν πολλάνικis, ὅτι ἐκεῖνοι πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπευθυνόμεθα εἶναι ἀνεπίδεκτοι πνευματικῆς καλλιέργειας. Ἡ πείρα καὶ ἡ πραγματικότης λέγει, ὅτι, ἐκεῖ ποὺ δὲν ἐφαντάζεσο ὅτι θὰ συναντήσῃς προθυμίαν καὶ ἐνδιαφέρον, βλέπεις ἀνθρώπους ἐπίδεικτικούς, ψυχὰς καλῆς, ποὺ μόλις ἀκούσουν δύο λόγια καλά, τὰ δέχονται καὶ τὰ ἀσπάζονται εὐχαρίστως. Πράγματι, «ὁ Θεὸς καὶ ἐκ τῶν λίθων ἐγείρει τέκνα» ἀπὸ καρδιὰς σκληρὰς καὶ ἀκαμπτες ὁ Κύριος ἀναδεικνύει τέκνα ὑπακοῆς. Ἐκεῖ, ποὺ ἐφαντάζεσο ὅτι θὰ συναντήσῃς ἀδιαφορίαν, εἰς τὸ βάθος διειρηθεῖτο ὁ σπινθὴρ τῆς ἐπίδεικτικότητος. Καὶ πόσοι τοιοῦτοι ἄνθρωποι «προάγουσιν ἡμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»!

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις, ποὺ μέχρι τέλους ὑπάρχει ἡ ἄρνησις, τὸ χριστιανικὸν μας παράδειγμα εἶναι ἐκεῖνο, ποὺ θὰ ἐλύσῃ· τὸ παράδειγμα εἶναι ὁ ἄφρων, ἀλλὰ καὶ μεγαλοφρονότατος διδάσκαλος, ποὺ ἐπιδρᾷ τελικῶς, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἐπέρχεται. Ἴσως ἀργά, ἴσως ἐν συνδυασμῷ μετ' ἄλλων παραγόντων — τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ὑπομονητικῆς προσπαθείας — πάντως τὸ ἀποτέλεσμα ἐπέρχεται. Λάμπει τὸ φῶς ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων καὶ βλέποντες τὰ καλὰ ἔργα, τὸ χριστιανικὸν παράδειγμα, τὴν χριστιανικὴν ἐν γένει συμπεριφορὰν, προσέρχονται πρὸς τὸν Χριστόν καὶ εὐρίσκουν τὴν λύσιν τὴν ἀρίστην καὶ δοξάζουσι «τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

Αὐτὴ ἡ κατανόησις, ὅτι, ἂν ὀδηγηθοῦν οἱ ἄνθρωποι — ὡς ἄτομα, ὡς οἰκογένειες καὶ ὡς κοινωνία — πρὸς τὸν Χριστόν, εὐρίσκεται ἡ λύσις τῶν προβλημάτων των καὶ διευθετοῦνται πολλὰ ζητήματα τῆς οἰκογενειακῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, εἶναι μία ἀλήθεια δεδοκιμασμένη.

Θὰ ἡδυνάμεθα νὰ ἀναφερθῶμεν εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ ἱεραποστολικὴν πείραν πολλῶν χριστιανῶν, ποῦ ἐπέτυχαν πράγματι λαμπρὰ ἀποτελέσματα διὰ τῆς ἐπιστρατεύσεως μόνον τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἀγάπης. Πλεῖστα οἰκογενειακὰ καὶ κοινωνικὰ δράματα ἐλύθησαν. Θαύματα ὁμολογουμένως ἐπετελέσθησαν. Ἀναρίθμητες δὲ ὑπάρξεις ἐξῆλθον ἐκ τῆς δυστυχίας καὶ ὠδηγήθησαν εἰς τὴν χαρὰν διὰ τῆς ὑποδείξεως καὶ ἐφαρμογῆς τῆς «ἐν Χριστῷ» λύσεως.

Ἄς δοκιμάσωμεν καὶ ἄς πειραματισθῶμεν σχετικῶς. Μὲ σύνθημα τὸ « φέρετε αὐτὸν πρὸς με », ἄς ὀδηγῶμεν πρὸς τὸν Σωτῆρὰ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ τοὺς ἄλλους. Καὶ θὰ ἴδωμεν μεταβολὴν ἐπὶ τὰ βελτίω εἰς τὰ ζητήματά μας. Καὶ θὰ ὁμολογήσωμεν εὐγνωμόνως, ὅτι « αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου ».

Ἄρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

1ον

« Ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται... »

(Ἐβρ. 1,11)

« Ὅλος αὐτὸς ὁ ὁμορφος ἐπίγειος κόσμος καὶ ὁ ὀλόλαμπρος καὶ ἑναστρὸς οὐρανὸς κάποια ἡμέρα δὲν θὰ ὑπάρχουν! Ἡ Ἐπιστήμη τὸ ἐπιβεβαιώνει καὶ ἡ Ἁγία Γραφή τὸ ἐπικυρώνει, ὅτι πᾶν τὸ ὕλικὸ θὰ καταστραφῆ. Ὁ χρόνος καὶ οἱ καιροὶ θὰ παλιώσουν καὶ ἡ ἀνθρωπότης κάποτε θ' ἀλλάξῃ. « Οἱ οὐρανοὶ ἀπολοῦνται ... πάντες ... παλαιωθήσονται ... καὶ ... ἀλλαγῆσονται » (Ἐβρ. 1,11). Αὐτὰ ὅλα θὰ χαλάσουν καὶ θὰ ἀλλάξουν τὴν σημερινήν τους κατάστασιν, ἐπιβεβαιώνει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ τοῦ ἀνθρώπου; Ὅθι μείνῃ αὐτὸς ἀμετάβλητος καὶ ἀφθαρτος; Καὶ τὰ πλοῦτη του καὶ οἱ δόξες του καὶ οἱ χαρὲς τῆς εὐτυχίας του;

Κ α ἰ ὁ ἄ ν θ ρ ω π ο ς ! Ἰδού τὸ θέμα μας.

Μὲ πολλοὺς κόπους καὶ μόχθους, ἰδρωτὲς καὶ ἀγωνίες, ἴσως δὲ καὶ μὲ ἀπάτες καὶ ἀδικίες, ὁ ἄνθρωπος ἔγινε πλούσιος... Ἴσως στὰ ἰδρωμένα πλοῦτη του εἶχε δώσει τὴν ψυχὴν του. Τί θὰ τὰ κάμῃ τώρα; Ποιὸν ὁ θάνατος ἐλυπήθη διὰ τὸν πλοῦτον; Ἐρωτᾷ ὁ Μ. Βασίλειος. Μήπως ἐκάμφθη καὶ ἐλυπήθη κανένα ὁ θάνατος, ἐπειδὴ ἦτο πλούσιος; Μήπως τώρα, ποῦ « οἱ οὐρανοὶ ριζήδον παρελεύονται » θὰ χαρισθοῦν καὶ θὰ ξεμεινοῦν οἱ πλούσιοι; Αἰώνια θὰ ψάλλεται « τίς ἐστὶ πλούσιος ἢ πένης; ... πάντα κόνις... ».

Ἐνθυμούμεθα τώρα τὴν ἀγωνιώδη φωνὴν τοῦ Κροίσου: « Σόλων, Σόλων... »! Δικαίως ὁ αὐτὸς Μέγας Βασίλειος ἐρωτᾷ: χάριν τίνος μοχθεῖς, παρανομεῖς καὶ συνάγεις ἀκαρπίαν; « οὐχὶ τρεῖς πῆχεις ἀναμένουσί σε; » Ἀφοῦ καὶ τὰ πράγματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ πείρας μᾶς μαρτυροῦν, ὅτι « πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν », γιὰ τὴν δὲν προσέχουμε τὴν σύστασι τοῦ Παύλου: « μὴ ἡλπικέαι ἐπὶ πλοῦτου ἀδηλόγητι »; Παλαιώνει, χάνεται καὶ ὁ πλοῦτος.

Μήπως οι δόξες και οι τιμές των ενδόξων στρατηλατῶν μένουν αιώ-
νιες ἢ τοῦλάχιστον τοὺς συνοδεύουν μέχρι τάφου; Δυστυχῶς διὰ τοὺς ενδό-
ξους, διότι ἡ δόξα διακρίνεται γιὰ τὴν ἀσταθειά της. Ἀρέσκεται μᾶλλον
νὰ εἶναι διαβατική καὶ ἐπισκέπτρια, νὰ μὴ κάμνη μόνιμη κατοικία σὲ ἓνα
ἄτομο. Συνήθως δέ, ἀντὶ δάφνης, πέπλοι μαῦροι δυσσφημίας καὶ κατάρας
πολλάκις τῶν λαῶν καλύπτουν τὴν μνήμην τούτων. Τί θέλετε; Νὰ ἐνθυμη-
θῶμεν τὸν ἀγέρωχον ἐκεῖνον βασιλέα τῶν Βαβυλωνίων Ναβουχοδονόσορα,
ποῦ, νομίζοντας τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀθάνατο, διέταξε καὶ τοῦ ἔστησαν ἀγάλμα
70 πῆχων; Διὰ τὸν Μ. Ναπολέοντα τί θὰ ἐλέγατε; Μήπως οἱ σύγχρονοι
γαυριῶντες καὶ ἐπηρμένοι δικτάτορες τῆς Δύσεως εἶχαν καλύτερο τέλος;
᾿Ω! πόση ἀδοξία καὶ καταστροφή αἰώνια καλύπτει τὸ ὄνομά τους! Ἀκόμη
δὲ λαοὶ καὶ χῶραι ποῦ ἄλλοτε διεδραμάτισαν ρόλο σημαίνοντα στὴν Ἱστο-
ρία, ὅπως οἱ Βαβυλώνιοι, Ἀσύριοι, Ρωμαῖοι κλπ., ἐτάφησαν γιὰ πάντα.
«Τίς ἐστί, λοιπόν, βασιλεὺς ἢ στρατιώτης;» «Πάντα ματαιότης!» Πολὺ ται-
ριαστὴ εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς ματαιότητος τοῦ πλοῦτου, τῆς δόξης καὶ τῆς
εὐτυχίας, ποῦ κάνει ὁ Ἀπόστολος Πέτρος: «πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος
χόρτου, ἐξηράνθη ὁ χόρτος καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε». Ἀλήθεια, ποῖός
ἤμπορεῖ νὰ κάνη λόγο σήμερα γιὰ τὴ δόξα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἢ τοῦ Ἀννίβα
ἢ τοῦ Μ. Καρόλου καὶ τῶσων ἄλλων στρατηλατῶν καὶ θριαμβευτῶν; Πάντες
«παλαιωθήσονται».

Ἐρχεται ὁ χρόνος, ἡ ἀνασταίνουσα ἀλλὰ καὶ τόσο φθοροποιὸς δύναμις
τοῦ χρόνου, καὶ θάπτει στὴν ἀσημότητα καὶ στὴν ἀφάνεια καὶ στὸν τάφο
τὰ πάντα. Καλλονές καὶ νεότητες γηράσκουν καὶ χάνονται, τέχνες καὶ
ἐπιστῆμες λησιμονοῦνται, πρόδοι καὶ πολιτισμοὶ παλαιώνουν καὶ ρίπτονται
στὰ Μουσεῖα. Τὸ πᾶν παληώνει, ἀλλάζει, χάνεται!

Καὶ ὅμως, ὑπάρχει κάτι, ποῦ δὲν παληώνει καὶ δὲν χάνεται. Ἀλλά,
σὰν ἀετός, ἀνανεώνεται καὶ ἀναγεννᾶται καὶ ζῆ αἰώνια! Εἶναι, ὅπως γνω-
ρίζεις, ἀδελφέ μου, ἡ ψυχὴ μας, τὸ ἀθάνατο καὶ πνευματικὸ αὐτὸ διαμάντι,
ποῦ προῦρισταὶ νὰ συνδιαγωνίσῃ μὲ τὸν Αἰώνιο Δημιουργό μας. Σ' αὐτὸ
φρόντισε μιὰ πνευματικὴ ἀλλαγὴ καὶ ἀναγέννησι νὰ δώσης.

2ον

«Ἐχομεν Ἀρχιερέα...»

(Ἐβρ. 4,14 - 5,6)

᾿Οχι μόνον ὅταν εὐρίσκειτο ἐδῶ στὴ γῆ ἦτο ὁ ἀχώριστος συμπαρα-
στάτης τῶν πονούντων καὶ πεσμένων. ᾿Ο Ἰησοῦς, καὶ ἐπάνω στὸν οὐρανὸ
ποῦ εἶναι, ἀπλώνει στοργικώτατα τὸ πονετικὸ Του χέρι κάτω στοὺς πονε-
μένους καὶ θλιμμένους. Ποτὲ μὴ σᾶς περάσῃ στὸ νοῦ, ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον Του
ἐχαλαρώθη. Καὶ τοῦτο, διότι, σὰν ἔμπειρος ὄλων τῶν φάσεων τῆς ἀνθρωπίνης
ζωῆς, ἴσταται συμπαραστάτης μας. Δὲν ἔχομεν, λοιπόν, «Ἀρχιερέα μὴ δυ-
νάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενεῖαις ἡμῶν» (Ἐβρ. 4,15). Τοῦναντίον, ἔχο-
μεν Ἀρχιερέα δυνάμενον... Ἀρχιερεὺς Μέγας καὶ συμπαθῆς ὁ Ἰησοῦς!

Τί ἔκαμε ἡ Χαναναία, γιὰ τὸ δαμονιζόμενον παιδί της; Ἐπεσε, ἐγο-
νάτισε καὶ παρεκάλεσε τὸν συμπαθῆ Ἰησοῦν καὶ ἤκουσε «γενηθῆτω σοι
ὡς θέλεις». ᾿Ο ἐκατόνταρχος παρακαλεῖ καὶ παίρνει τὴν θεραπεία τοῦ δού-
λου του. Ἡ χήρα τῆς Ναῖν καὶ ὁ Ἱάειρος βλέπουν ὀλοφάνερα τὸ θαῦμα τῆς
ἀναστάσεως τῶν παιδιῶν των. Ἡμποροῦμεν ἡμεῖς ν' ἀμφιβάλλωμεν;
᾿Οταν πονῆς, σ' ἔκεινον θὰ γονατίσῃ ἡ ψυχὴ σου καὶ μὲ τὰ ὀλόθερμα
καὶ ἀγνὰ δάκρυά σου θὰ Τοῦ πλύνῃς τὰ ἄχραντα πόδια. Μὴ σὲ δευιάζῃ

ή μακροχρόνιος και βαρειά ίσως αρρώστεια. Σ' 'Εκείνου την προσταγή τί ήμπορεί ν' αντισταθῆ; Μήπως ή αίμορροούσα δώδεκα χρόνια δέν έπασχε; και όμως «ιάθη παραχρήμα». Γονάτισε, φίλε μου, έμπρός τόν «δυάμενον συμπαθήσαι».

Είσαι θλιμμένος και στενοχωρημένος για λόγους οικονομικούς, οικογενειακούς; Μήπως ό σκληρός θάνατος σου αφήρησε προσφιλή πρόσωπα; Μόνον 'Εκείνος δύναται νά σου ειπή «μη κλαίε». Δύναται βάλαμο παρηγορίας νά χύση στην θλιμμένη σου ψυχή με την διαβεβαίωση, ότι «οὐκ έχομεν ὡδε μένουσαν πόλιν, ἀλλά τήν μέλλουσαν ἐπιζητούμεν». Πίστευε, ότι εκεί επάνω θά συναντήσης τούς προσφιλείς σου. 'Η κακία του κόσμου σου έχει ραγίσει ίσως την καρδιά με την διαβολή και την συκοφαντία της, με την ραδιουργία και την κακεντρέχειά της; Μη λησμονῆς, ότι θά δεχθῆς θείας κυρώσεις, όπως τά συκοφαντικά και ραδιούργα λόγια που έξεστομίσθησαν κατά του μη γνωρισαντος την άμαρτίαν οὐδέ έξ αποστάσεως. Τόν έδυσφήμησαν, οὔτε λίγο, οὔτε πολύ, ότι «έν τῷ ἀρχοντί τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τά δαιμόνια!». Και στό τέλος ή κορυφωμένη πλέον κακία τῆς εποχῆς Τόν άνεβίβασε επάνω στό Σταυρό! 'Από του ματωμένου, λοιπόν, Σταυρου ό συμπαθῆς 'Εσταυρωμένος ένισχυει τούς άδίκως «όνειδιζομένους και διωκομένους ένεκεν δικαιοσύνης» μαθητάς Του.

«Δυνάμενος συμπαθήσαι!»

Μήπως και τούς άμαρτωλούς και παραστρατημένους δέν συμπαθεί! 'Αν και ή άμαρτωλή σημερινή και παλαιότερη κοινωνία είναι έτοιμη νά ρίψη τόν λίθο του άναθέματος εναντίον κάποιου παραστρατημένου, ό 'Ιησούς, που ήλθε τούς άμαρτωλούς νά σώση, τούς καλεῖ και αυτούς. Ποιός ήθικά πληγωμένος και συντετριμμένος δέν ήκουσε την στοργική φωνή Του «δεῦτε πρός με πάντες οι κοπιῶντες και πεφορτισμένοι, κάγω ἀναπαύσω ὑμᾶς;» Συμπαθῶς έδέχθη τά δάκρυα του άρητου Πέτρου. Συνχώρησε την άμαρτωλή γυναίκα. Ένηγκαλίσθη τόν άσωτον υιόν. Έδέχθη την μετάνοια ενός Παύλου και ενός Αύγουστίνου. Και μόνον αυτό; 'Αμφοτέρους τούς άνέδειξε φωστῆρας ίεραποστολικῆς δράσεως πρώτου μεγέθους. 'Ο 'Ιησούς είναι ό «Κύριος, ό Σωτήρ και υπερασπιστής τῆς ζωῆς μας».

Όταν οι θύελλες τῆς ζωῆς άπειλοῦν νά σε καταποντίσουν, σπεῦσε στό λιμάνι τῆς άσφαλείας. Λυσσώδης σου επιτίθεται ή άμαρτία; Πλησίασε τόν φίλον τῶν άμαρτωλῶν και ειπέ Του: Κύριε, «ἐπί πλείον πλύνόν με ἀπό τῆς ἁμαρτίας μου». 'Ανθρωπε, που ζητεῖς τό στήριγμα και τόν Σωτήρά σου, μη λησμονῆς, ότι ό 'Ιησούς είναι τό στήριγμα τῶν αδυνάτων, ό συμπαραστάτης τῶν περιπετειῶν, ή καταφυγή τῶν θλίψεων, και ό ρύστης και Σωτήρ μας.

3ον

«...Έπέτυχε τῆς έπαγγελίας»

('Εβρ. 6,18 - 20)

Πόσα και πόσα δέν ειχεν υποσχεθῆ ό Θεός εις τόν 'Αβραάμ; Και όμως, έν ᾧ του υπεσχέθη, ότι θά τόν κάμη πατέρα εθνῶν, τόν άφηνε άτεκνο. 'Αλλ' αυτός χωρίς νεύρα και βιασύνη, χωρίς νά χάση την υπομονή του, έπερίμενε. 'Επερίμενε χρόνια δλόκληρα. Και ή υπόσχεσις του Θεου; «Τῷ 'Αβραάμ έπαγγειλάμενος ό Θεός... και ό 'Αβραάμ οὔτω μακροθυμήσας έπέτυχε τῆς

ἐπαγγελίας» (Ἐβρ. 6,13). Ἐνας αἰώνιος καὶ ἀλάνθαστος Θεὸς ὑπόσχεται, εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἐκτελέσῃ τις ὑποσχέσεις του; Ταπεινὰ ὁ Ἀβραὰμ καὶ μακρόθυμα ἐπερίμενε καί, τέλος, ἐπέτυχε τὴν ὑπόσχεσι τοῦ Θεοῦ.

—Περίμενε σὰν χριστιανὸς μακρόθυμα καὶ θὰ ἐπιτύχῃς.

Παράδειγμα μιᾶς μακροθύμου ἀναμονῆς εἶναι ὁ γεωργός. Σκεφθῆτε, ὅτι στείρει τὸ φθινόπωρο. Καὶ τότε θερίζει; Μετὰ ὀκτὼ μῆνες. Καὶ μόνον αὐτό; Μεσολαβοῦν οἱ χειμερινὲς πλημμύρες, ποὺ νομίζεις, ὅτι καὶ τὸ ἴδιο τὸ χωράφι θὰ παρασύρουν. Ἐκεῖνος ὅμως ἐλπίζει, περιμένει. Ὁ ἄρρωστος, ἐμπιστευόμενος στὴν διαβεβαίωσι τοῦ γιατροῦ, ἐλπίζει τὴν θεραπεία του. Βλέπει πολλάκις τὴν ἐπιδείνωσι τῆς ἀρρώστειας του καὶ ὅμως περιμένει. Ὡσαύτως, ὁ μαθητὴς καὶ ὁ σπουδαστὴς ἀγωνίζονται, μελετοῦν, ἀντιμετωπίζουν ἀγωνιώδεις ἐξετάσεις. Ὅλα ὅμως αὐτὰ τὰ δέχεται μὲ μιὰ ἀναμονὴ καὶ μακροθυμία γιὰ τὸ ἀπολυτήριο, γιὰ τὸ δίπλωμα τῆς ἐπιστήμης του. Τοῦτο θὰ τοῦ γίνῃ τὸ στοιχεῖο τῆς ἐπαγγελματικῆς του τακτοποιήσεως. Μῆπως οἱ ἀτυχῆσαντες στὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν των γονεῖς δὲν μακροθυμοῦν, ἐλπίζοντες τὴν ἐπιστροφή τῶν παιδιῶν των;

Ἐπενθυμίζομε τὰ τριάντα χρόνια τῆς μακροθύμου ὑπομονῆς τῆς Μόνας, τῆς μητέρας τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου. Ἐνας λεβέντης μὲ ὅλα τὰ υλικά καὶ πνευματικά ἐφόδια, ἰκανὸς νὰ γίνῃ μέγας, «ἔβασκε σὲ βαλτώδη λιβάδια ἀμαρτωλῆς τροφῆς». Καὶ τὸ δέξιμωρον σχῆμα ἦτο τὸ ὅτι ἦτο παιδί μιᾶς ἀγίας μητέρας! Πόση θλίψις κατεῖχε τὴν ψυχὴ τῆς; Ἐκείνη, συνεπῆς πρὸς τὴν συμβουλή τοῦ ἐπισκόπου Ἀμβροσίου, ὅτι τὰ δάκρυά της θὰ ἰκανοποιηθοῦν, προσήγγετο ἀδιάκοπα. Καὶ ἡ μακροθυμία της ἐπέτυχε. Τριακονταετῆς περίπου ὁ Αὐγουστίνος μετανόει, βαπτίζεται, γίνεται ἐπίσκοπος ἄξιος. Ἡ «συγκύπτουσα» τοῦ Εὐαγγελίου, πόσα χρόνια μακρόθυμα περιμένε τὴν γιατρεία της; Δέκα ὀκτὼ ὀλόκληρα! Στὸ τέλος ἐπῆρε τὴν θεραπεία της μὲ τὴν δεσποτικὴν προσταγὴν «γύναι, ἀπολέυσαι τῆς ἀσθενείας σου».

Εὐλογοφανῆς προβάλλει ἡ ἔνστασις τῶν πολλῶν: Ναι, ἀλλὰ γιὰτί τόσοι ἄλλοι κοίτονται στὰ ἄσπρα τῶν ἀνιάτων καὶ γιὰτί τόσοι κακοῦργοι μένουں ἀτιμώρητοι ἀπὸ τὴν θεῖα δικαιοσύνη; Θ' ἀπαντήσωμε καὶ στίς δύο ἐνστάσεις. Ἐὰν τὸ ἰσόβιο καὶ ὀδυνηρὸ αὐτὸ κρεββάτι γίνῃ τὸ φτερωτὸ κίνητρο γιὰ τὸν οὐρανό, θὰ ζημιωθῇ ὁ ἄρρωστος; Δὲν εἶναι χίλιες φορὲς προτιμότερη ἡ αἰωνιότης, ὅταν κερδίζεται μὲ μιὰ μακροχρόνια ἀρρώστεια; Καὶ ἡ ἄλλη ἐνστασις: Ἀμφισβητεῖτε, ὅτι εἶναι ἐνδεχόμενον μὲ τὴν παράτασι τῆς κακοῦργου ζωῆς τούτου, ποὺ δίδει ὁ Θεός, νὰ τοῦ δοθῇ χρόνος καὶ εὐκαιρίες μετανόιας; Σκεφθῆτε τὸν μετανόησαντα ληστὴ τοῦ Σταυροῦ. Ἐὰν ἀκόμη ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγάπης, δὲν ἠνείχετο καὶ δὲν ἐμακροθύμει στὴν ἐκδήλωσι κάθε κακίας, ποῖός θὰ ἔμενε ἀτιμώρητος, ἀφ' οὗ «ὄλοι πταίωμεν πολλά»; Ὁ Θεὸς μακροθυμεῖ γιὰ νὰ ἐπιστρέψωμε στὴν θεοσέβεια καὶ νὰ σωθοῦμε. «Ἐὰν ὅμως μὴ ἐπιστραφῆτε», προσθέτει ὁ ψαλμωδὸς, «στιλβώσει (θ' ἀκονίσῃ) τὴν ρομφαίαν Αὐτοῦ». «Εἰ ὄξυς ἦν ὁ Θεὸς πρὸς τιμωρίαν, λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, οὐκ ἂν ἐκτῆσατο Παῦλον ἢ Ἐκκλησίαν, οὐκ ἂν ἐδέχετο τὸν τοιοῦτον εἰμὴ συμπαθῆς ἦν. Ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ ἐποίησε τὸν διώκτην κήρυκ... μετέβαλε τὸν λύκον εἰς ἀρνίον».

Ὁ Θεός, χάρις στὴν ἄπειρη ἀγάπη Του, «θέλει πάντας σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν», γι' αὐτὸ καὶ μακροθυμεῖ. Καὶ σὺ, ἄνθρωπε, γιὰ νὰ δυνηθῆς ν' ἀντιμετωπίσῃς περιπέτειες καὶ ἀντιξοότητες τῆς ζωῆς καὶ ἔτσι νὰ ἐπιτύχῃς τὴν ὑπόσχεσι τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι ἡ σωτηρία σου, περιμένε σὰν χριστιανός!

Ἀρχιμ. ΙΑΚΩΒΟΣ ΔΙΑΠΟΜΜΑΤΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Πανος. Κυπριανόν Τσιρούκη, Στόμιον : Ἀδυνατοῦμεν νὰ σὰς ἐξυψηρετήσωμεν δι' ἑλλιπῆ διεύθυνσί σας· ὑπάρχουν καὶ ἄλλα κομποπόλεις μὲ ὄνομα Στόμιον.—**Πανοσιώτ. Μάξιμον Βαλλιανίτην, Βαλοσαμίτα Κεφαλληνίας :** Δραχμαὶ 60 ἐλήφθησαν καὶ σὰς ἀποστέλλονται σχετικαὶ ἐξοφλητικαὶ ἀποδείξεις· εὐχαριστοῦμεν.—**Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Ἱεζεκιήλ Δρακάτον, Φάροσαλα :** Ἐπιταγὴ 121 δραχμῶν ἐλήφθη καὶ σὰς ἀποστέλλεται ἐξοφλητικὴ δρομολογία σας 20 δραχμῶν καὶ ζητηθέντα βιβλία τοῖς μετρητοῖς.—**Αἶδες. Κων/νον Ντόμαλην, Μελίσσιον Κορινθίας :** Τεύχη τοῦ περιοδικοῦ «Τὰ Χαρούμενα Παιδιά» διὰ τοὺς 9 ὑφ' ἡμῶν ἐγγραφέντας συνδρομητὰς Ἰανουρίου καὶ Φεβρουαρίου ἐστάλησαν ἐπ' ὄνοματί σας. Ὁμοίως ἐξοφλητικαὶ ἀποδείξεις καταβολῆς συνδρομῆς των ἐστάλησαν. Τὰ 15 τεύχη ἀποστέλλονται ὑμῖν ἀνελλιπῶς.—**Αἶδ. Γεώργ. Γούλαν, Δροσοπηγὴν Ἄρτης :** Ἀπορία διατυπούμενα εἰς ἐπιστολὴν 6-3-56 λύνονται· (βλέπετε «Ἐφημέριον» Ἰης Μαρτίου ἔ.ἔ. σελ. 143). Ἐπιταγὴ σας 200 δρχ. ἐλήφθη, ἀλλὰ διὰ ποίους συνδρομητὰς θὰ ἐκδώσωμεν ἀποδείξεις καταβολῆς συνδρομῆς των; Δημοδίωσαν Ἀφροδίτην Καλυβιώτων ἀποστέλλεται τὸ περιοδικὸν «Τὸ Χαρούμενο Σπίτι» τακτικῶς.—**Αἶδ. Δημ. Κεφαλᾶν, Λαφιῶνα Μυτιλήνης :** Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο· εἰδοποιήθη πρὸς τοῦτο καὶ τὸ περιοδικὸν «Ἐνορία».—**Αἶδ. Σταύρον Ντάφλην, Ἀστοπέτραν Κορίνθης :** Δραχμαὶ 470 ἐλήφθησαν καὶ ζητούμενα βιβλία σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικῶν ἐξοφλήσεων· κρατοῦμεν εἰς διάθεσίν σας δραχμὰς 5. Δυνάμεθα νὰ σὰς προμηθεύσωμεν, παρ' ἑτέρον ἐκδότου, τοῖς μετρητοῖς Παρακλητικὴν ἀντὶ 180 δρχ. καὶ Μηναῖα μικροῦ σχήματος ἀντὶ 40 δραχμῶν ἕκαστον.—**Αἶδ. Φίλιππον Δημογιάννην, Ἀμπελοχώριον Τρικάλων :** Περίπτωσίς σας δὲν εἶναι ἐκδοεῖς βιβλιαρίων ἀσφαλισεως διὰ πρότην φορὰν· ἔχει ἐκδοθῆ τὸ βιβλιαρίον σας καὶ, ἐπομένως, πρόκειται περὶ ἀντικαταστάσεως τοῦ ἀπολεσθέντος· πρὸς τοῦτο δὲν νὰ ὑποβάλετε αἰτήσιν σας πρὸς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. δεόντως χαροσημασμένην, ἀναφέροντες τὴν ἀπώλειαν καὶ ζητοῦντες τὴν ἀντικατάστασιν. Κρατοῦμεν τὰς φωτογραφίας σας· στείλατέ μας καὶ τὴν αἴτησιν, ἵνα σὰς τακτοποιήσωμεν.—**Αἶδ. Ἐφημέριον Ἄνω Ποταμῆς Κύμης :** Παρακαλοῦμεν εἰδοποιήσῃ ἐνορίτις σας Ἑλένη Ν. Παπακαταζᾶ, δι' ἡμῶν δικαιοῦται κατ' οὐδένα τρόπον προηγουμένης ἐπιταγῆς σας· Ἐλεῖτε ἐπομένως δραχμὰς 250· διαζύγιον, καὶ δὴ καὶ πρὸ τοῦ 1955.—**Αἶδ. Ἐλπιδοφόρον Σαββίδη, Τριλόφον Κατερίνης :** Ζητούμενος Συνέκδημος καὶ Τιμοκατάλογος σὰς ἀποστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ.—**Πανοσιολ. Ἱεζεκιήλ Δρακάτον, Φάροσαλα :** Ζητούμενα διὰ τῆς ἀπὸ 14-3-56 ἐπιστολῆς σας βιβλία σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ.—**Αἶδ. Ἐφημέριον Ἁγίου Γεωργίου, Λεβιδιον Τριπόλεως :** Ζητοῦμενα Παρακλητικαὶ σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἐκ δραχμῶν 360. Χρέος σας τοῦτο μειοῦται κατὰ 110 δραχμὰς, ὡς ἔχομεν ἐκ προηγουμένης ἐπιταγῆς σας· ὀφείλετε ἐπομένως δραχμὰς 250· ἀναμένομεν ἔμβασμά σας πρὸς ἐξοφλήσιν.—**Αἶδ. Ἰωάννην Παπαϊωάννου, Καλύβια Θάσου :** Δυνάμεθα νὰ σὰς προμηθεύσωμεν τοῖς μετρητοῖς τὰ ζητούμενα βιβλία, ἵτοι· Παρακλητικὴν 180 δραχμὰς, Τριψῆδιον, Πεντηκοστήριον ἀνὰ 160 δρχ. ἕκαστον, Μηναῖα μικροῦ σχήματος ἀνὰ 40 δρχ. ἕκαστον, Ὁρολόγιον 80, Ἀπόστολος καὶ Ψαλτήριον ἀνὰ 35 δρχ.—**Αἶδ. Κυριάκον Γιαννόπουλον, Δόξαν Γορτυνίας :** Δυνάμεθα νὰ σὰς προμηθεύσωμεν παρ' ἑτέρον ἐκδότου Μηναῖα μικροῦ σχήματος, πρὸς 40 δραχμὰς ἕκαστον, τοῖς μετρητοῖς· δραχμαὶ 13 ἐλήφθησαν καὶ σὰς ἀποστέλλονται ζητηθέν βιβλίον καὶ «Συμβολαὶ πρὸς ἐξομολογούμενους» μετὰ σχετικῆς ἐξοφλητικῆς ἀποδείξεως.—**Αἶδ. Ἀθανάσιον Κωτσάκη, Πλατάνια Τριφυλίας :** Ζητούμενα βιβλία σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικῆς ἐξοφλητικῆς ἀποδείξεως· Ἀλλαγὴ διευ-

θύνοσός σας ἐγένετο.—**Αἰδ. Ἐθνα. Παπαθωμᾶν, Σπάρτον Ἀμφιλοχίας:** Ἀριθμὸς ἀποστελλομένων φύλλων «Φωνῆς Κυρίου» ἠξήθη ἀπὸ 1-5-56 εἰς πενήκοντα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας. Ζητούμενον βιβλίον σας ἐστάλη μετὰ σχετικῶν χρεωστικῶν ἀναμένον ἐμβασμὰ σας.—**Αἰδ. Χαράλ. Σταματάκη, Καπτανιάνου Ἡρακλείου:** Σᾶς ἀπητήσαμεν διὰ ζητούμενον παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. πιστοποιητικόν βλέπετε «Ἐφημέριον» τῆς 1-3-56 σελὶς 142, στίχος βος· κρατοῦμεν εἰς διάθεσίν σας δραχμὰς 10.—**Αἰδ. Κων/νον Παπαγεωργίου, Πάπικον Ἰωαννίνων:** Δραχμαὶ 70 ἐλήφθησαν καὶ διετίθησαν: 21 δραχμαὶ διὰ ἀποστολὴν ζητούμενων βιβλίων, 20 δραχμαὶ διὰ συνδρομὴν 1956 περιοδικῶν «Τὸ Χαροῦμενο Σπίτι» καὶ 29 δραχμαὶ διὰ ἑξάμηνον συνδρομὴν «Φωνῆς Κυρίου» εὐχαριστοῦμεν.—**Αἰδ. Ἀναστάσιον Κατσιφῆν, Ἀδὲς Κοζάνης:** Δὲν δικαιοῦνται συντάξεως τὰ θετὰ τέκνα. Ὀφειλή σας εἰς Τ.Α.Κ.Ε. ἀνέρχεται εἰς 1462 δραχμὰς τοῦτο συνήχθη ἀπὸ λεπτομερῆ καὶ ἀκριβῆ ἐξέτασιν τῆς μερίδος σας. Θεωροῦμεν σκόπιμον τὴν ἔγκαιρον καταβολὴν του, διότι πᾶσα καθυστέρησις δὲν ἀποκλείεται νὰ ἐπιβαρυνθῇ μὲ τόκον.—**Αἰδ. Στυλ. Πατερράκη, Σφάκαν Σητείας:** Ζητούμενα βιβλία σας ἐστάλησαν μετὰ σχετικῶν χρεωστικῶν ἀναμένον ἐμβασμὰ σας.—**Αἰδ. Ἐθνα. Μόρφην, Ψωμοτόπι Σερρών:** Ζητούμενον βιβλίον σας ἐστάλη μετὰ σχετικῶν χρεωστικῶν καὶ τοῦ τιμοκαταλόγου ἀναμένον ἐμβασμὰ σας καὶ παραγγελίαν σας.—**Αἰδεσιμωτάτους: Πρεσβύτερον Εὐάγγελον Ἀνδρέου, Πόρον Πρεσβ. Γρηγόριον Κριτοσᾶν, Κροκύλειον Δωρίδος Πρεσβ. Κων/νον Παπαγεωργίου Καρόλβασι Σάμου Πρεσβ. Κ. Δημητρακόπουλον, Λαμὰ Τροιχηνίας Πρεσβ. Στυλ. Καλογεράκη, Ἅγιον Ἰωάννην Ἀμαρίου Πρεσβ. Σπυρ. Καρελᾶν, Βρονταμᾶν Σπάρτης Πρεσβ. Ἀντώνιον Μάρκαρη, Κόρθιον Ἄνδρον Πρεσβ. Χαράλαμπον Κουντουρέαν, Κρανίδιον Πρεσβ. Ἀπόστολον Φαφούτην Ἀργείνιον Πρεσβ. Ἰωάννην Πρατιανάκη, Κάτω Χωρίον Φουρνῆς Πρεσβ. Γεώργιον Παναγιώτου, Μήλον Πρεσβ. Κύριλ. Δεστεμπασιδην, Ἐλευθεροχώριον Κιλκίς Πρεσβ. Ἀπόστ. Δήμου, Πύλην Τρικάλων Πρεσβ. Ἀλέξανδρον Σαράντου, Καρόλβασι Πρεσβ. Βασίλειον Ζωγράφου, Κουφάλια Θεσσαλονίκης Πρεσβ. Κων/νον Χατζηνάτην, Κάλυμνον Πρεσβ. Παναγ. Δημητράκη, Ψάρι Κορινθίας Πρεσβ. Ἐμμ. Δασκαλάκη, Μοίραις Ἡρακλείου Πρεσβ. Γεώργ. Μαλβοίνην, Γαλατίστα Πρεσβ. Παναγ. Σκιτζάκον, Γραμμοῦσαν Λακωνίας Πρεσβ. Γεώργιον Νερατζίνην Καρδακᾶτα Κεφαλληνίας Πρεσβ. Δημήτ. Καβαδᾶν, Βιηχὸ Δευκάδος Πρεσβ. Παναγ. Θωμάκον, Γύθειον Πρεσβ. Κων/νον Μενοῦνον, Ἀκρόταν Πρεσβ. Στυλ. Πατερράκη, Τουρλοτήν Πρεσβ. Ἀνθιμον Θεοχαρίδην, Στρούμη Σαππῶν Πρεσβ. Λάμπρον Θεολογίδην, Κόσμιον Κομοτινῆς Πρεσβ. Ἰωάννην Σαρμπάνην, Σπέτσας Πρεσβ. Ἰωάννην Παπαδόπουλον, Νευροκόπιον Πρεσβ. Θεόδ. Ἀρνούμάνην, Ἀμφιλοχίαν: Ἀποσταλεῖσαι ὑφ' ἡμῶν ἐπιταγαὶ ἐλήφθησαν καὶ σας ἀποστέλλονται σχετικαὶ ἐξοφλητικαὶ ἀποδείξεις· θερμοῶς εὐχαριστοῦμεν.**

Παρακαλοῦνται πάντες οἱ ἔχοντες, τυχόν, οἰουσδήποτε ἐκκρεμῆς λογαριασμοὺς, εἴτε ἐκ παραγγελιῶν των, εἴτε ἐκ συνδρομῶν τῶν Περιοδικῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, νὰ διευκολύνουν τὰς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας, μὲ τὴν ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτεραν ἐξόφλησίν των.

Δι' οὗ, ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
 Πρὸς τὸν Αἰδεσιμ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Ἐμμ. Γ. Μυτιληναῖον
 Ἀποστολικὴν Διακονίαν, Ἰω. Γενναδίου 14, Ἀθήνας (τηλ. 72.112).
 Ὑπεύθυνος Τυλ/φείου : Τ. Ρούτσης, Κουκουλάρη 9, Ν. Χαλκηδῶν.